

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**MESLEK LİSELERİNDEKİ AKADEMİK BAŞARI SORUNLARI VE
BUNLARIN OLASI ÇÖZÜMLERİ (KOCAELİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MAZHAR ALTUĞ

Tez Danışmanı

DOÇ. DR. SÜLEYMAN DAVUT GÖKER

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**MESLEK LİSELERİNDEKİ AKADEMİK BAŞARI SORUNLARI VE
BUNLARIN OLASI ÇÖZÜMLERİ (KOCAELİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MAZHAR ALTUĞ

Tez Danışmanı

DOÇ. DR. SÜLEYMAN DAVUT GÖKER

ÇANAKKALE – 2022

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Mazhar ALTUĞ tarafından Doç. Dr. Süleyman Davut GÖKER yönetiminde hazırlanan ve **19/01/2022** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Meslek Liselerindeki Akademik Başarı Sorunları ve Bunların Olası Çözümleri (Kocaeli Örneği)**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Doç. Dr. Süleyman Davut GÖKER (Danışman)

.....

Doç. Dr. Arslan BAYRAM

.....

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR

.....

Tez No : 10439726

Tez Savunma Tarihi : 19/01/2022

.....
Doç. Dr. Yener PAZARCIK

Enstitü Müdürü

.././2022

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir; aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Mazhar ALTUĞ

19/01/2022

ÖNSÖZ

2012 yılından beri meslek liselerinde görev alan bir öğretmen olarak meslek liselerini ülkemizin geleceği olarak görüyorum. Bu nedenle meslek liselerinde yaşanan sorunları ve bunların nasıl çözüleceğini araştırdım. Bunun için en doğru yolun meslek liselerindeki eğitim paydaşlarıyla görüşmek olduğu fikrine vardım. Bu doğrultuda öğrencilere, velilere, öğretmenlere, okul yönetimlerine ve araştırmacılara yardımcı olabilecek “Meslek Liselerindeki Akademik Başarı Sorunları ve Bunların Olası Çözümleri (Kocaeli Örneği)” adlı tez meydana gelmiştir. Bu tezin gerçekleştirilmesi sürecinde her soruma sabırla yanıt veren, motivasyonumu daima üst seviyede tutan ve gülüyüzünü esirgemeyen muhterem danışman hocam Doç. Dr. Süleyman Davut GÖKER’e, çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen en büyük destekçim sevgili eşim Rüya ALTUĞ ve ailesine, araştırma sürecinde okullara erişimimi kolaylaştıran saygıdeğer Fetilay KURT’a, hayatımın her evresinde bana destek olan, bir an olsun beni yalnız bırakmayan değerli annem Huriye ALTUĞ’a, babam Abdullah ALTUĞ’a ve ablam Tuğba KARAMUK’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mazhar ALTUĞ
Çanakkale, Ocak 2022

ÖZET

MESLEK LİSELERİNDE AKADEMİK BAŞARI SORUNLARI VE BUNLARIN OLASI ÇÖZÜMLERİ (KOCAELİ ÖRNEĞİ)

Mazhar ALTUĞ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Süleyman Davut GÖKER

19/01/2022, 79

Bu araştırmanın amacı meslek liselerinde yaşanan akademik başarı sorunlarını ve bunların olası çözümlerini meslek liselerindeki eğitim paydaşlarının görüşleriyle sergilemektir. Bu çalışmada nitel araştırmaya dayalı fenomenoloji deseni kullanılarak Kocaeli ilindeki meslek liselerinde görev yapan sekiz öğretmen, yedi idareci, üç öğrenci ve iki velinin görüşleri alınıp bu görüşler araştırmacı tarafından analiz edilmiştir. Katılımcılar, meslek liselerinde çeşitli fiziki sorunları belirtmişlerdir. Katılımcılar eksikliklerin MEB'in maddi desteği ile bir an önce giderilmesinin zorunluluğunu ifade etmişlerdir. Pandeminin etkisiyle davranış bozukluklarının arttığını belirtmişlerdir. Rehberlik servisinin çalışmalarını birincil çözüm olarak belirtmişlerdir. Akademik başarının ailenin desteği olmadan sağlanamayacağını savunan katılımcılar, parçalanmış aile yapılarını birincil sorun olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılar akademik başarıyı sağlamada öğretmenlerin önemini belirtmişlerdir. Okul yönetiminin de akademik başarı için kaliteli bir yönetim sergilemesi gerektiğini belirten katılımcılar, Okul yönetimlerinin daha adil olmasının, iletişim sorunlarının çözülmesinin, hizmet içi eğitimlerle kalitenin arttırılmasının gerekliliği belirtmiştir. Mesleki eğitim politikası, yetersiz görülmektedir. Sürekli değişiklik olması ve öğretmenlerinin itibarsızlaştırılması gibi sorunların varlığını belirten katılımcılar; çözümler için de düşüncelerini belirtmişlerdir

Anahtar Kelimeler: Akademik Başarı, Meslek Lisesi, Mesleki ve Teknik Eğitim

ABSTRACT

ACADEMIC SUCCESS PROBLEMS IN VOCATIONAL HIGH SCHOOLS AND THEIR POSSIBLE SOLUTIONS (THE CASE OF KOCAELİ)

Mazhar ALTUĞ

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Department of Educational Master's Thesis

Advisor: Doç. Dr. Süleyman Davut GÖKER

19/01/2022, 79

The purpose of this research is to present the academic success problems experienced in vocational high schools and their possible solutions with the opinions of education stakeholders in vocational high schools. In this study, using the phenomenology design based on qualitative research, the opinions of eight teachers, seven administrators, three students and two parents working in vocational high schools in Kocaeli were taken and these opinions were analyzed by the researcher. Participants stated various physical problems in vocational high schools. The participants stated that the deficiencies should be corrected as soon as possible with the financial support of the mone. They stated that behavioral disorders have increased with the effect of the pandemic. They stated the work of the guidance service as the primary solution. The participants, who argued that academic success could not be achieved without the support of the family, expressed their broken family structure as the primary problem. Participants stated the importance of teachers in ensuring academic success. The participants, who stated that the school administration should also exhibit a quality management for academic success, stated that the school administrations should be more fair, the communication problems should be solved, and the quality should be increased with in-service trainings. Vocational education policy is seen as insufficient. Participants who stated the existence of problems such as constant change and discrediting of their teachers; They also expressed their thoughts on solutions.

Keywords: Academic Success, Vocational High School, Vocational and Technical Education.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER ve KISALTMALAR	xi
TABLolar DİZİNİ	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçları	1
1.3. Sayıtlar (Varsayımlar)	2
1.4. Sınırlılıklar	2
1.5. Tanımlar	2
1.6. Araştırmanın Önemi	3

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. 11.yy.dan Tanzimat Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitim	4
2.1.1. Ahilik	4
2.1.2. Gedik.....	5
2.1.3. Lonca Teşkilatı	5
2.1.4. Enderun Mektebi	5
2.1.5. İlk Çağdaş Eğitim Kurumları	6
2.1.6. Mühendishâne-i Bahri-i Hümayûn	6

2.1.7.	Mühendishâne-i Berri-i Hümayûn	7
2.1.8.	Tıbhâne-i Âmire ve Cerrahâne-i Ma'mure	7
2.1.9.	Mekteb-i Ulûm-i Harbiye.....	7
2.2.	Tanzimat'tan Meşrutiyet'e Mesleki ve Teknik Eğitim	8
2.2.1.	Ziraat Mektebi	8
2.2.2.	Zeytinburnu Sanayi Mektebi	9
2.2.3.	Islahhaneler	9
2.2.4.	Telgraf Mektebi	9
2.2.5.	Kız Islahhanesi	10
2.2.6.	Sultanahmet Sanayi Mektebi	10
2.2.7.	Orman Mektebi	10
2.2.8.	Maadin Mektebi	11
2.3.	Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Mesleki ve Teknik Eğitim	11
2.3.1.	Üsküdar Kız Sanayi Mektebi.....	11
2.3.2.	Fenni Resim ve Mimari Mektebi	11
2.3.3.	Sanayi-i Nefise Mektebi	11
2.3.4.	Hendese-i Mülkiye Mektebi	12
2.3.5.	Hamidiye Ticaret Mektebi	12
2.3.6.	Nümüne Bağı ve Aşı Ameliyat Mektebi	12
2.3.7.	Mülkiye Baytar Mektebi	12
2.3.8.	Aşı Memurları Mektebi	12
2.3.9.	Şimendifercilik Mektebi	13
2.3.10.	Çıraklık Mektebi	13
2.3.11.	Kondüktör Mektebi	13
2.3.12.	Kadastro Memurları Mektebi	13
2.3.13.	Musiki Mektebi	13
2.3.14.	Maliye Memurları Mektebi	13
2.3.15.	Darüleytam	14
2.3.16.	Bursa Harir Darüttalimi	14
2.3.	Cumhuriyet'in İlanından Günümüze Mesleki ve Teknik Eğitim	14
2.4.1.	1923-1940 Dönemi	14
2.4.2.	1940-1977 Dönemi	15
2.4.3.	1977-2019 Dönemi	15
2.5.	Cumhuriyet Döneminde Açılan Okullar	16

2.5.1.	İstiklal Mektebi	16
2.5.2.	Halk Merkezleri	17
2.5.3.	Meteoroloji Teknik Lisesi	17
2.5.4.	Endüstri Meslek Liseleri	17
2.5.5.	Kız Meslek Liseleri	17
2.5.6.	Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi	17
2.5.7.	Anadolu İletişim Meslek Liseleri	17
2.6.	Türlerine Göre Meslek Liseleri	17
2.6.1.	Anadolu İmam Hatip Liseleri	17
2.6.2.	Ticaret Meslek Liseleri	18
2.6.3.	Sağlık Meslek Liseleri	19
2.6.4.	Endüstri Meslek Liseleri	19
2.7.	İstatistiklerle Günümüzde Mesleki Eğitim	22
2.7.1.	Kocaeli MEM 2019-2023 Stratejik Planı	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1.	Araştırmanın Modeli	30
3.2.	Çalışma Grubu	30
3.3.	Verilerin Toplanması	31
3.4.	Verilerin Çözümlemesi ve Analizi	32
3.5.	Veri Toplama Aracı	32

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

4.1.	Fiziki Olanaksızlıkların Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular	34
4.1.1.	Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Fiziksel Olanaklara İlişkin Bulgular	35
4.1.2.	Fiziki Olanaksızlıkların Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözümüne Yönelik Bulgular	37
4.2.	Psikolojik Etkilerin Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular	39

4.2.1.	Pandeminin Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular	39
4.2.2.	Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Psikolojik Etkenlere İlişkin Bulgular	41
4.2.3.	Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Psikolojik Etkenlere İlişkin Bulgular	43
4.3.	Aile Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular	45
4.3.1.	Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Veli Profiline İlişkin Bulgular	45
4.3.2.	Aile Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözümüne Yönelik Bulgular	47
4.4.	Öğretmen Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular	49
4.4.1.	Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Öğretmen Profiline İlişkin Bulgular	49
4.4.2.	Öğretmen Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözümüne Yönelik Bulgular	51
4.5.	Okul Yönetimi Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular	53
4.5.1.	Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Okul Yönetimi Profiline İlişkin Bulgular	53
4.5.2.	Okul Yönetimi Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözümüne Yönelik Bulgular	55
4.6.	Mesleki Eğitim Politikasının Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular	57
4.6.1.	Mesleki Eğitim Politikasının Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözümüne Yönelik Bulgular	60

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1.	Tartışma	63
5.2.	Sonuç	66
5.2.1.	Meslek Liselerindeki Fiziki Sorunlara Ait Veli, Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yönetimlerinin Görüşleri	66
5.2.2.	Meslek Liselerindeki Psikolojik Sorunlara Ait Veli, Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yönetimlerinin Görüşleri	66

5.2.3.	Meslek Liselerindeki Aileyle İlgili Sorunlara Ait Veli, Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yönetimlerinin Görüşleri	67
5.2.4.	Meslek Liselerindeki Öğretmenle İlgili Sorunlara Ait Veli, Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yönetimlerinin Görüşleri	68
5.2.5.	Meslek Liselerindeki Okul Yönetimiyle İlgili Sorunlara Ait Veli, Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yönetimlerinin Görüşleri	68
5.2.6.	Mesleki ve Teknik Eğitim Politikasıyla İlgili Sorunlara Ait Veli, Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yönetimlerinin Görüşleri	69
5.3.	Öneriler	70
5.3.1.	Araştırmacılar İçin Öneriler	70
5.3.2.	Eğitim Paydaşları İçin Öneriler	71
	KAYNAKÇA	74
	EKLER	I
	EK 1. GÖRÜŞME FORMU	II
	EK 2. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM METNİ	V
	EK 3. VELİ ONAM FORMU	VI
	EK 4. MİLLİ EĞİTİM ONAYI	VIII

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	Milli Eğitim Müdürlüğü
MTEGM	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
Vb.	Ve diğerleri

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Ülkemizde Bulunan Mesleki Eğitim Kurumu, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (2008-2019)	23
Tablo 2	Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarına Ayrılan Bütçenin ve Öğrenci Başına Düşen Bütçenin Yıllara Göre Değişimi (2013-2018)	24
Tablo 3	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim (Resmi) Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı (2019-2020)	24
Tablo 4	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim (Özel) Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı (2019-2020)	26
Tablo 5	Eğitim Seviyelerine Göre İstihdam Oranları (25-64 Yaş, %)	26
Tablo 6	Eğitim Paydaşlarının Fiziksel Olanakların Başarıya Etkisine İlişkin Görüşleri	35
Tablo 7	Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Fiziksel Olanaklara İlişkin Görüşleri	36
Tablo 8	Meslek Liselerindeki Fiziki Problemlerin Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşler	38
Tablo 9	Pandeminin Öğrenciler Üzerindeki Olumsuz Etkilerine İlişkin Görüşler	40
Tablo 10	Öğrencilerin Psikolojilerini Etkileyen Unsurlara İlişkin Görüşler	42
Tablo 11	Öğrencilerin Psikolojilerini Etkileyen Problemlerin Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşler	44
Tablo 12	Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Veli Profiline İlişkin Görüşleri	46

Tablo 13	Aile Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşler	48
Tablo 14	Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Öğretmen Profiline İlişkin Görüşleri	50
Tablo 15	Öğretmen Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşler	52
Tablo 16	Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Okul Yönetimi Profiline İlişkin Görüşleri	54
Tablo 17	Okul Yönetimi Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşler	56
Tablo 18	Mesleki Eğitim Politikasının Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Görüşler	58
Tablo 19	Mesleki Eğitim Politikasının Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşler	61

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Durum Analizi İşlem Basamakları	30
Şekil 2	Temel Değerler Şeması	31
Şekil 3	Stratejik Plan İzleme-Değerlendirme Modeli	32

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine, varsayımlarına ve sınırlılıklarına ve tanımlamalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim; bilgi aracılığıyla bireysel gelişimi sağlamanın, bir ülkeyi gelişmiş ülkeler seviyesine çıkartmanın ve toplumsal kalkınmayı gerçekleştirmenin birincil yoludur (Özyılmaz, 2013:3). Bir ülkenin refah seviyesinin yükselmesi, insan kaynağının geliştirilmesi ile mümkündür. Hayatın her noktasında nitelikli insan gücüne ihtiyaç vardır. Mesleki eğitim tam da bu noktada önemini ortaya koymaktadır. Mesleki eğitimin birçok kişi tarafından kabul edilen tanımı şudur: "Bireyin herhangi bir meslek dalında üreten konumunda olabilmesini sağlayabilecek oranda mesleki bilgiye sahip olmasını hedefleyen eğitimidir" (Ak, 2006:2).

Meslek liselerinin bir ülkenin geleceği için mihenk taşlarından biridir. Buna karşın ülkemizde meslek liselerinin başarı durumu her geçen gün kötüye gitmektedir. Meslek liselerine istekli gelen öğrenci sayısı yok denecek kadar azdır. Liseye giriş puanları incelendiğinde en düşük puanlı öğrencilerin meslek liselerine kaydolduğu görülmektedir. Hal böyle olunca da mesleki yeterliliğe ulaşmadan lise öğrenimlerini bitirmektedirler. Bu durum da meslek liselerinin kuruluş amaçlarına ulaşamamasına neden olmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim, özellikle ekonomik kalkınmayı ve istihdamı sağlamak için önemlidir (Cong ve Wang, 2012).

1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçları

Bu çalışmanın amacı meslek liselerindeki öğrenci başarılarını etkileyen faktörleri ortaya koymak ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmektir. Ulaşılmak istenen hedef doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Okulun fiziki şartlarının meslek liselerindeki öğrencilerin başarılarına etkisine ilişkin eğitim paydaşlarının düşünceleri nelerdir?

2. Psikolojik etkenlerin meslek liselerindeki başarıya etkisine ilişkin eğitim paydaşlarının düşünceleri nelerdir?

3. Eğitim paydaşlarından ailenin meslek liselerindeki başarıya etkisine ilişkin eğitim paydaşlarının düşünceleri nelerdir?

4. Eğitim paydaşlarından öğretmenin meslek liselerindeki başarıya etkisine ilişkin eğitim paydaşlarının düşünceleri nelerdir?

5. Eğitim paydaşlarından okul yönetiminin meslek liselerindeki başarıya etkisine ilişkin eğitim paydaşlarının düşünceleri nelerdir?

6. Mesleki eğitim politikasının meslek liselerindeki başarıya etkisine ilişkin eğitim paydaşlarının düşünceleri nelerdir?

Sayıtlar (Varsayımlar)

a. Tüm paydaşlar görüşlerini özgür ve samimi şekilde ifade edebildikleri varsayılmıştır.

b. Eğitim paydaşlarının tamamının önemsendiği ve böylelikle farklı bakış açılarının ele alındığı varsayılmıştır.

c. Sorulan soruların kapsam geçerliliğinin sağlandığı varsayılmıştır.

1.3. Sınırlılıklar

a. Araştırmada meslek liselerindeki başarı durumu öğretim odaklı olarak sınırlıdır.

b. Çalışma, son beş yıldaki başarısızlık durumu ile sınırlıdır.

c. Çalışma, Kocaeli ili sınırları içinde kalan meslek liselerindeki paydaşlar ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Akademik Başarı: Bir kurumun veya eğitim paydaşlarının misyon ve vizyonu doğrultusunda eğitim hedeflerine ulaşma seviyesidir.

Meslek Öğretmeni: Öğrencilerin mesleki gelişimini hedefleyen ve bu hedefe ulaşmak için öğrencilerin uygulama becerilerine odaklanan öğretmen modelidir.

Mesleki Eğitim: Mesleki eğitim, endüstri, tarım ve hizmet alanlarıyla beraber tüm mesleki ve teknik eğitim hizmetlerinin tasarlanması, araştırılması, geliştirilmesi, organizasyonu ve eşgüdümü ile yönetim, denetim ve öğretim çalışmalarının bütünüdür (Alkan, Doğan ve Sezgin, 1994). Osmanlı eğitim sisteminde ilköğretim kurumlarına verilen isimdir. Arapça “ketebe” kökünden gelir. Yazı yazmayı öğrenilen yer anlamındadır. Bu kelime Kur’an öğrenilen yer anlamında da kullanılmıştır (Bilim, 2002: 1).

1.6. Araştırmanın Önemi

Ülkemizin eğitim yapısına bakıldığında en büyük payın meslek liselerine ait olduğu görülmektedir. Ancak ülkemizdeki duruma bakıldığında meslek liselerine gereken önemin verilmediği görülmektedir. Bunun doğal sonucu olarak da meslek liselerindeki başarı seviyesi yıldan yıla düşmüştür. Meslek liseleri bu itibarsızlık ile tercih edilmeyen lise türlerinin başında gelmeye başlamıştır.

Bir ülkenin gelişebilmesi için üretim yapabilmesi şarttır. Bu noktada mesleki eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır. Gelişmiş ülkeler, insan kaynaklarını istemleri ölçüsünde kalite ve sayısal olarak yetiştirmesine karşın, geri kalmış ülkelerin birçoğu, ekonomik yapılarının ihtiyaç hissettiği insan kaynaklarını yetiştirme hususunda inkar edilemeyecek bir buhran deneyimlemektedir (Ünal, 1996: 87-97).

Ülkemizde bu zamana kadar yapılan mesleki liseleriyle ilgili çalışmaların incelenerek meslek liselerinin sorunlarının çözülmesi gerekli görülmektedir. Bu araştırmanın verilerinin bu konuda araştırma yapacaklara yardımcı olması beklenmektedir. Ayrıca, bu araştırmayla meslek liselerinin sorunları konusuna ilginin artacağı düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesi ile araştırmayla ilgili literatür araştırmalarına yer verilecektir.

2.1. 11.yy.dan Tanzimat Dönemine Mesleki ve Teknik Eğitim

Bu dönemde özellikle ahilik, gedik ve lonca kavramları ekonomik ve sosyal hayatta etkisini göstermiştir.

2.1.1. Ahilik

Ahilik; Türklerin hayatında sadece mesleki eğitim açısından değil kültürel, ekonomik vb. birçok açıdan büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla ülkemizdeki mesleki eğitim sorunlarını çözmek adına geçmişte başarı sağlamış ahilik sisteminin incelenmesi gerekli görülmektedir. Ahi kelimesi, Arapçada kardeş anlamını teşkil etmektedir. Kaşgarlı Mahmud'un Divan-ı Lugatit Türk eserinde ise bu kelimenin akı (eli açık, cömert) kelimesinden meydana geldiği anlatılmaktadır (Kaşgarlı, 1970: 70). Bir başka görüşe göre ahilik fütüvvet anlayışının devamı niteliğindedir. Fütüvvet; İslâmiyet'in tesiriyle yerleşik hayata geçen Arap kültüründe misafirperverlik, cömertlik, yiğitlik vb. anlamları taşır (Demirpolat ve Akça, 2004: 362).

Ahilik, Anadolu Selçukluları devrinde oluşan sonrasında da Osmanlı Devleti'nin ilk yüzyıllarında etkisini arttıran tarihe damga vurmuş bir yaygın eğitim kurumudur. Anadolu Selçuklu Devleti döneminde oluşan kurum, Osmanlı Devleti'nin kurulma ve yükselme döneminde insanların bütünleşmesini, toplumun dayanışma ve iş birliği içinde yaşamasını sağlayan yapısı ile devletin gelişimine en büyük katkıyı sağlamıştır. Ahilik; Ahi Evran tarafından XIII. yüzyılda Anadolu'da kurulmuştur ve kısa zamanda yaygınlaşmıştır (Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu, 1973).

Ahilikte eğitim sistemine bakıldığında özgün özellikler göze çarptığı görülmektedir. İş anında verilen eğitimin iş haricinde verilen eğitimle birleştirilmesi, eğitimin sürekli yani hayat boyu sürmesi ve eğitimin köylere kadar ulaşabilmesi gibi birçok özellik ahilik sisteminin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Ahilik sistemindeki eğitimlerin başarıyı getirmesi bu özelliklerin ışığında meydana gelmiştir. Ahilik sisteminin yerini 1927'de Gedikler almıştır.

2.1.2. Gedik

Gedik sözcüğü ayrıcalık anlamına gelir. Bu anlayışa göre usta-çırak geleneği içinde yetişip gedik unvanı almak ana husustur. Bu süreçten geçmeyenler, ticaret yapma hakkına sahip olamamışlardır. Gedik sistemi, ahilik geleneğinin devamıdır. İki kavram arasındaki fark, Gedik sisteminde gayrimüslimlerin de sisteme dahil edilmesidir (Kılınç, 2012: 68).

2.1.3. Lonca Teşkilatı

Loncalar, fütüvvet ve ahiliğin yeni dönemin şartları doğrultusunda değişmiş bir sürümüdür (Gürata, 1975: 97). Loncalar, ticaretteki düzeni ve adaleti sağlamak için ticaret ile uğraşanların haklarını her daim savunmuştur. Loncalar, tüccar ve sanatkarların özlük haklarının muhafaza edilmesi için oluşturulmuş topluluklardı (Turan, 1996: 47).

Loncalar, güncel tarihte bile çözülmekte zorlanılan sorunları çözme kabiliyetine sahip birliklerdi. Bunu da disiplinin temel alındığı bir yönetim biçimine borculardı (Kılıç, 1968:4). Mesleğinin gerekliliğini yerine getirmeyen ve mesleğini kötüye kullananlar anında cezalandırılırdı. Bu sistemde asla görmezden gelme veya adam kayırma yoktur. Verilen ceza, diğer tüccarlara ve sanatkarlara da ibret olması amacıyla açıkça gösterilirdi. Bu sıkı disiplin, kaliteli üretimi ve dürüst ticaret anlayışını da beraberinde getirmiştir. Tüketicinin üreticiye olan güveni sağlanarak halkın refah seviyesi yükseltilmiştir. Lonca geleneği 1912'de kabul edilen kanunla son bulmuştur (Kılıç, 2007: 12).

2.1.4. Enderun Mektebi

Enderun, Osmanlı Devleti'nde devletin merkezi kabul edilen Saray-ı Hümayun'da padişahların günlük aktivitelerini gerçekleştirdikleri yere verilen addır (Koçer, 1987: 15). Enderun Mektebi yönetici sınıfının kalitesini yükseltmek amaçlı kurulmuştur. Bu da fethedilen topraklardaki halk kaynak olarak kullanılarak yapılmıştır. Böylece olası isyanların da önüne geçilmiştir (Akkutay, 1984: 123).

Öğrenciler, devşirmeler (gayr-i müslimler) arasından seçilirdi. Enderun mektebinde de ahilikte olduğu gibi usta-çırak geleneğini merkeze alan bir eğitim anlayışı mevcuttur. Enderun okulları dokuz odadan meydana gelmekteydi. Bu odalardan beşi hazırlayıcı (Acemi oğlanlar talebelerine), dördü meslek eğitimi verici (İç oğlanlar talebelerine) idi. Sarayın dış tarafında hazırlayıcı odaların üç tanesi yer alıyordu. Bu okullar, Galatasaray, Edirne ve İbrahim Paşa okulları idi. Sorumlulukları Küçük ve Büyük oda diye tabir edilen üst bölüme

talebe geliştirmekti. Bu odalar da öğrenciye mesleki eğitim sunan üç odaya öğrenci hazırlıyordu. Bahsi geçen odalar şunlardır: hazine odası, kiler odası ve seferli oda. Bu odalardaki eğitimi başarıyla geçenler padişahın şahsi işlerinin görüldüğü has odaya alınırđı. Enderun mektebinde eğitim öğretim süreci 14 yıldı. Bu sürecin 7-8 yılı hazırlayıcı okullarda geçerdi. Hazırlayıcı okulları başarıyla geçenler Küçük ve Büyük odalara alınırđı (Başgöz, 1999: 18).

Küçük ve Büyük oda eğitim sürecinin ardından mesleki eğitim süreci devreye giriyordu. Bu sürece başlayan öğrencilerin kuramsal dersleri dikiş dikmek, süsleme sanatları (tezhipilik), deri işleri, kürekçilik, kayıkçılık, okçuluk, tüfek yapımı ve tamirciliği, güzel yazı yazma (hattatlık), aşçılık ve kuyumculuktu. Meşkhane olarak adlandırılan bir binada müzik dersinin eğitimi veriliyordu. Öğrencilerin tamamı müzik dersini zorunlu olarak almaktaydı. Seferli odaya gelenler eğitimlerine ek olarak saray işlerinde de yardımcı olmaktaydı. Bu süreç bitince öğrenciler seviye ve uzmanlık alanlarına göre kiler odası, seferli oda, has oda ve hazine odasında sorumluluk kazanıyorlardı. Seferli odaya gelenler eğitimlerine ek olarak saray işlerinde de yardımcı olmaktaydı. Öğrencilerin tamamı her sınıf düzeyinde artan oranda aylık almaktaydı (Başgöz, 1999: 21). Topkapı Sarayı 1923 yılı itibarıyla müze ve kütüphaneye çevrilince Enderun'un tarih serüveni doğal olarak son bulmuştur (Akkutay, 1984: 29).

2.1.5. İlk Çağdaş Eğitim Kurumları

Osmanlı İmparatorluğu gerileme döneminde çok yara almış ve bunun akabinde de yeniliklere gereksinim duyulmuştur. Göze ilk çarpan sorunlar askeri alanda varlığını göstermiştir. Buna bağlı olarak daha modern bir askeri sistemin oluşturulması zorunlu hale gelmiştir. Bu doğrultuda çeşitli mektepler açılmasına karar verilmiştir (Başaran, 1999: 92).

2.1.6. Mühendishâne-i Bahri-i Hümayûn

18. yüzyılın sonlarına doğru askeri alanda yapılan düzenlemelerle Osmanlı'da mesleki eğitimin modernleşmesi adına ilk adım atılmıştır. Denizcilik okulu hüviyetinde 1773 yılında Haliç Tersanesi'nde açılan Mühendishane-i Bahri Hümayun'da Fransız uzman ve öğretmenler tarafından da eğitim verilmiştir (Sakaoğlu, 1991: 61).

2.1.7. Mühendishâne-i Berri-i Hümayûn

Askeri personel gereksiniminin artmasıyla mühendis ihtiyacı ortaya çıkmıştır. 1795 yılında eğitim öğretime başlayan Mühendishâne-i Berri-i Hümayûn'da topçu, istihkâm subayları ve askeri mühendis ihtiyacının giderilmesi amaçlanmıştır. Bu mühendisler kara kuvvetlerinde görev almıştır (Koçer, 1960: 28).

1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı'nda askeri hastaneye dönüştürülen Mühendishâne-i Berri-i Hümayûn binası, III. Selim'ce inşa edilen Nizam-ı Cedid'e subay temin etmekteydi (MEB, 2019). 1871 yılına kadar eğitim veren okul "Mekteb-i Sultani" adıyla anılmıştır. Fen derslerinin diğer derslere oranla daha önemsendiği, yetkin bir eğitim programına sahip olan okul 1871 sonrası Harbiye Mektebi yapısına katılmıştır (Okumuş, 1999: 336).

2.1.8. Tıbhâne-i Âmire ve Cerrahâne-i Ma'mure

Sultan II. Mahmud tarafından Avrupa'daki tıp öğretim seviyesine yakınlaşmak amacıyla 1827 yılında Şehzadebaşı'ndaki Tulumbacıbaşı Konağı'nda açılan Tıphane-i Amire, Osmanlı Devleti'nde tıp eğitimi alanındaki ilk batılılaşma girişimidir. Cerrahane-i Amire de beş yıl sonrasında Topkapı Sarayı müstemilatında kuruldu. Mekteb-i Tıbbiye (Tıp Okulu), 1838 yılında bu iki okulun birleşmesi ile oluşmuştur. Sonrasında bu okul 1839'da Galata Sarayı'nda yer alan yeni binasına geçerek "Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane" ismiyle anılmaya başlanmıştır (MEB, 2019).

2.1.9. Mekteb-i Ulûm-i Harbiye

Adı sonradan Mekteb-i Harbiye olarak değiştirilen Kara Harp Okulu, 1834 yılında Maçka Kışlası'nda "Mekteb-i Ulum-i Harbiyye" ismiyle eğitim hayatına başlamıştır. Mühendishane-i Bahri-i Hümayun ve Mühendishane-i Berr-i Hümayun, ihtiyaç duyulan subayları yetiştirirken niceliksel olarak zayıf kalıyordu. Eğitimci ve diğer branşlardaki subay ihtiyacı konusunda yaşanan bu açığı kapatmak amaçlanmıştır. Okulda ilk, orta ve lise birinci sınıf düzeyinde eğitim verilmekteydi. Okul 1843 yılında ıslahat düzenlenmesi amacıyla ikiye bölünmüştür. 1914 yılında Dünya Savaşı nedeniyle okulun eğitim hayatına son verilmiştir. 1920 yılında tekrar eğitim hayatına başlansa da okuldaki eğitim iki ay sonra İtilaf Devletleri'nin işgali ile sonlandırılmıştır. İstanbul'da yer alan Harbiye Mektebi dağıtılınca topluluk; Ankara'da yer alan, subay ihtiyacını karşılamak üzere açılan Talimgâh'a gitmiştir. Talimgâh da 1 Nisan 1923 yılında Harp Okulu adını almıştır. İstanbul Pangaltı'daki eski

binaya 1923 yılında taşınan okul, 1924 yılında ilk mezunlarını vermiştir. Sonrasında yine Ankara'ya dönülerek eğitim hayatını sürdürmüştür (MEB, 2019).

2.2. Tanzimat'tan Meşrutiyet'e Mesleki ve Teknik Eğitim

Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile birlikte Osmanlı Devleti'nde batılılaşma hareketleri başlamıştır. Tanzimat döneminde birçok eğitim reformu yapılmıştır. Bu dönemde mesleki eğitim açısından da çok önemli gelişmeler olmuştur. Özellikle kadınların mesleki hayattaki rolünün önem kazanması göze çarpan bir noktadır. Ayrıca halkın küçük yaştan itibaren mesleki gelişiminin önemsendiği net bir şekilde görülmektedir. Bunların yanında maden, maliye, ipekböcekçiliği, telgraf memurluğu, aşı memurluğu vb. birçok alanda okullar açılmıştır. Bu okullarda teorik derslerin yanında uygulamalı dersler ile ihtiyaç görülen alanlarda insanlar yetiştirilmeye çalışılmıştır. Gerek ekonomik, gerek dini, gerekse diğer nedenlerle okulların kapatıldığı gözlemlenmektedir.

2.2.1. Ziraat Mektebi

Osmanlı Devleti'nde tarım sanayisine çok önem verilmiştir. Üretimin ve ürün çeşidinin artırılması ile dışa bağımlılığın olabildiğince azaltılması hedeflenmiştir. 1838 yılında Ziraat ve Sanayi Meclisi'nin (Meclis-i Umur-ı Nafia) kurulması, bu hedef yolundaki ilk adımdır. 1843'te hem Ziraat Meclisi hem de Nafia Hazinesi meydana getirilmiştir. Nafia Hazinesi, Ziraat Meclisi'nin giderlerini karşılamak amacıyla açılmıştır. Osmanlı Devleti'nde zirai eğitimi veren okulların ve uygulama çiftliklerinin açılması Ziraat Meclisi'nin çabaları ile gerçekleşmiştir (Tabakoğlu, 2003: 219).

1847 yılında İstanbul civarında bir basma fabrikasının açılması planlanırken fabrikayı kurmadan evvel bu fabrikada işlenecek olan pamuğun yetiştirilmesi ve yetişenlerin işlenmesinin gerekliliği ve önemi hissedilmiştir. Bunun için fabrikalar müdürü Hüsnü Efendi, pamuk ziraatı hakkında ihtisası olan Barutçubaşı Ohannes ile görüşmeler yaparak konuya dair bilgiler edinmiş ve bu bilgiler ışığında pamuk ziraatı eğitim ve uygulamasını da kapsayan bir okul açılmasının gerekliliğini dile getirmiştir (Ergin, 1977: 564). Ortaya konulan bu gerekliliklerin ardından 1847'de İstanbul'da Ayamama Çiftliği'nde "Ameli Ziraat Mektebi" adıyla yeni bir okul açılmıştır (Tekeli ve İlkin,1993: 72).

Zeytinburnu Sanayi Mektebi, batı tekniğinin temel alındığı fabrikaların uzman teknik eleman ihtiyacını gidermek amacıyla açılan ilk teknik eğitim kurumudur. Ayrıca modern

ziraat aletlerinin Avrupa'dan ithal edilerek kullanımı ilk kez bu okulda gerçekleşmiştir. Okul 1891 yılında Halkalı'daki yeni binasına taşınmış adı da Halkalı Ziraat ve Baytar Mektebi olarak değiştirilmiştir (MEB, 2019).

2.2.2. Zeytinburnu Sanayi Mektebi

Zeytinburnu Sanayi Mektebi, batı tekniğinin temel alındığı fabrikaların uzman teknik eleman ihtiyacını gidermek amacıyla açılan ilk teknik eğitim kurumudur. Sadece erkek çocuklarının alındığı bu okulda kimya, jeoloji ve resim gibi alanlarda eğitim verilmesi amaçlanmıştır. Ancak okul henüz açılmadan kapanmıştır. Bu okulun kapanması ile Osmanlı'da sivil alanda sanayileşme çabası sekteye uğramıştır. Barutçubaşı Dadyan ailesinin yardımı ile kurulan Zeytinburnu Sanayi Mektebi, İdadi Sanayi Mektebi olarak da bilinmektedir (Ergin, 1977: 523).

2.2.3. Islahhaneler

Mithat Paşa'nın Tuna Valiliği döneminde Sanayi Mektepleri için ilk gelişmeler meydana gelmiştir. Bu gelişmelerden biri Islahhane olarak adlandırılan okulların açılmasıdır. İlk okul 1860'ta Niş Şehrinde eğitim hayatına başlamıştır. Sonrasında 1864 yılında aynı isimle Sofya ve Rusçuk şehirlerinde okullar açılmıştır (Koçer, 1991: 68). Mithat Paşa'nın amacı, korunmaya muhtaç çocukları kazanmaktır. Buna ek olarak ıslahhanelerdeki ilk öncelik çocukları mesleki alanlarda yetiştirmektir. İkinci öncelik ise günlük hayatta yetecek derecede okuma yazma öğrenmelerini sağlamaktır (Başar, 2004: 144).

2.2.4. Telgraf Mektebi

Telgraf, mevcut savaş koşullarında Osmanlı Devleti'nde çok önemli bir haberleşme aracı haline gelmiştir. İç ayaklanmalar, savaşların gidişatı vb. birçok gelişme hakkında bilgi akışını sağlama noktasında telgraf zaruri hale gelmiştir. Telgraf Memur Mülâzımı Mektebi, bu zaruriyet nedeniyle 1860 yılında bir nizamname ile açılmıştır (Ergin, 1977: 519).

Telgraf Mektebi'nde öğrenim süresi iki yıllıktır. Okulda teorik ve pratik dersler verilmekteydi. Okul, iki dönem mezun verdikten sonra kapatılmış ve 1871 yılında tekrar açılmıştır. Teorik dersler azaltılarak pratik derslerin yoğunluğu arttırılmış ve öğrenim süresi dört yıla çıkarılmıştır. Yeterli verim alınamaması nedeniyle dokuz yıl sonra tekrar kapatılmıştır.

2.2.5. Kız Islahhanesi

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'la birlikte kızların eğitimine verilen kıymet önemli düzeyde artmıştır. Kızların Mahalle Mektepleri haricinde de eğitim görmeleri sağlanmıştır. Kız öğrencilerin ev ve dikiş işlerini kavrayabilmeleri için sanat okulları ve rüştiyeler açılmıştır (Berkes, 2005: 231).

Kızların sanat öğrenmeleri amacıyla 1859'da İstanbul'da eğitim hayatına başlayan Cevri Kalfa Mektebi, Osmanlı Devleti'nde kadınların teknik üretimde istihdamını sağlayan ilk kız mektebidir (Turan, 1996: 36). Cevri Kalfa Mektebi sonrasında kızlar için ıslahhaneler açılmıştır. 1868 yılında Rusçuk'ta ilk kız ıslahhanesi kurulmuştur. İstanbul Yedikule'de ikinci bir Kız Islahhanesi 1869 yılında kurulmuştur. İlerleyen zamanlarda bu eğitim yuvaları "Kız Sanayi Mektebi" olarak adlandırılmıştır (MEB, 2019).

2.2.6. Sultanahmet Sanayi Mektebi

Mithat Paşa'nın Tuna Valiliği sırasında açmış olduğu Islahhaneler, Sanayi mekteplerinin açılmasına ön ayak olmuştur. Başlarda korunmaya ihtiyacı olan çocukların mesleki anlamda eğitilmesi amacıyla kurulan eğitim yuvaları, iş istihdamı noktasında meslek sorununu meydana getirmiştir. Bu problem mesleki eğitim veren okulların değerini gün yüzüne çıkarmıştır (Koçer, 1987: 69).

1868 yılında Mithat Paşa tarafından İstanbul Sultanahmet dolaylarında eski Kılıçhane binasında açılmıştır (Akyüz, 1994: 150). Okulda demircilik, dökmeçilik, makinecilik, mimarlık, ağaç işleri, terzilik, kunduracılık ve mücellitlik gibi alanlarda eğitimler verilmiştir. Zaman içinde ismi birkaç kez değişen okul (Mıntıka Sanat Mektebi, Sultanahmet Erkek Sanat Enstitüsü) halihazırda eğitim öğretim hayatını Sultanahmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ismiyle sürdürmektedir (MEB, 2019).

2.2.7. Orman Mektebi

Osmanlı Devleti, ormancılık alanını önemli gelir kaynağı olarak görmüştür. Bu alanda mesleki manada yetişmiş bireyleri istihdam etme amacıyla bu okulu açmıştır. 1870 yılında açılan bu okulda orman memurları yetiştirmek hedeflenmiştir (MEB, 2019).

2.2.8. Maadin Mektebi

Maadin Mektebi, 1872 yılında maden memurları yetiştirmek için açılmıştır. 1881 de Orman Mektebi ile Maadin Mektebi tek bir çatı altında toplanmıştır. Maliye Nezareti'ne bağlanan Orman ve Maadin Mektebi'nde dört yıllık öğrenim süreci mevcuttu. Bu dört yılın ikisi idadi ikisi muntahi kısmından oluşmaktaydı. Ortak görülen ilk iki yıldan sonra iki yıl Orman ve Maden alanlarına bölünerek branş eğitimi alınıyordu (Kutluk, 1948: 312-313). Mektebin ormancılık bölümü 1892'de Halkalı Ziraat Mektebi ile tek yapı altında bir araya gelmiştir ve madencilik bölümü sonlanmıştır (Topdemir, 2001: 207).

2.3. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Mesleki ve Teknik Eğitim

Bu başlıkta 1871-1922 yılları arasında açılan okullar yer almaktadır.

2.3.1. Üsküdar Kız Sanayi Mektebi

Ahmet Vefik Paşa; Üsküdar Kız Mektebi'ni 1878'te açmış, okul 1881 yılında da Kız Sanayi Mektebi'ne dönüşmüştür. Okulda teorik derslerin yanında sanat dersleri verilmekteydi. Bunların yanında örgü işleri de uygulamalı dersler olarak verilmiştir. 1913 yılında Dersaadet Kız Sanayi Mektebi ile birleşmiş ve 1914'te Üsküdar'da tekrar eğitim hayatına başlamıştır. Adı Mithatpaşa Kız Sanayi Mektebi olarak değiştirilen okul, günümüzde Üsküdar Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak eğitim hayatını sürdürmektedir (MEB, 2019).

2.3.2. Fenni Resim ve Mimari Mektebi

Şehzadegan Mektebi'nin devamı niteliğinde olan okul, mülki olarak mühendis ve mimar eğitmek hedefiyle 1876'da açılmıştır. Okulda dersler Türkçe olarak verilmekteydi (MEB, 2019).

2.3.3. Sanayi-i Nefise Mektebi

Sanayi-i Nefise Mektebi, Osmanlı Devleti'nde Türk'e özgü sanatların belirlenmesi ve bunların daha iyi hale getirilmesi hedefiyle kurulan ilk okuldur (Ergin, 1939, c.3: 924). 1882 yılında açılan okulda resim, heykeltıraşlık, mimarlık, nakkaşlık ve oymacılık gibi dersler okutulmaktaydı. Okul halihazırda Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi adıyla varlığını sürdürmektedir (MEB, 2019).

2.3.4. Hendese-i Mülkiye Mektebi

1883 yılında Mühendishane-i Berri-i Hümayun bünyesinde İstanbul'da kurulmuştur. Mühendisler yetiştirmek amacıyla açılan okulda kimya, fizik, geometri, trigonometri, jeoloji vb. birçok ders okutulmuştur. Halihazırda Mektebin Halıcıoğlu'ndaki binasından Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Haliç Yerleşkesi adıyla istifade edilmektedir. 1922 yılında Gümüşsuyu kışlasına taşınan okul, Yüksek Mühendis Mektebi ismini Cumhuriyetin ilanından sonra kullanmıştır (Yıldız, 1993, C. 12: 484-485). Bu mektep İstanbul Teknik Üniversitesinin alt yapısını oluşturmuştur (Akyüz, 1994: 207).

2.3.5. Hamidiye Ticaret Mektebi

Ticareti geliştirmek ve Müslümanlar'ın ticarete daha etkili olmasını sağlamak amacıyla açılmıştır. Dört yıl olan eğitim sürecinin iki yılı idadi, iki yılı fenni eğitimidir (MEB, 2019). Okulda kompozisyon, ticari yazışma fizik, jeoloji, kara ticareti kanunu, muhasebe, deniz ticareti kanunu, sigorta kumpanyaları, deniz araçları, iş idaresi, sanayi ve şimendifer gibi dersler okutulmuştur (Güran, C.5: 97).

2.3.6. Numune Bağı ve Aşı Ameliyat Mektebi

Avrupa bağlarında kendisini gösteren Filoksera hastalığının Osmanlı topraklarına gelmesi üzerine 1887 yılında açılmıştır. Ülkede bağcılığı yeniden iyileştirmek amaçlanmıştır (Topdemir, 2001: 207). Okulda bağlarını korumak isteyen vatandaşlara bağcılık ile ilgili bilgiler verilmekteydi (aşı, aşı bakımı, ilaçlama). Eğitim alan öğrenciler pratik bağcı ve fidan ustası olmaktadır (Koçer, 1991: 161).

2.3.7. Mülkiye Baytar Mektebi

1889'da İstanbul'da açılan okulun amacı ülkenin baytar ihtiyacını gidermektir. Okulda dört yıl teorik ve pratik eğitim alınması uygun görülmüştür. Milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy da okulun kuruluş yıllarındaki mezunlardandır (MEB, 2019).

2.3.8. Aşı Memurları Mektebi

1892 yılında çiçek hastalığının tedavisinde kullanılan aşının uygulanabilmesi için açılmıştır. Eğitim bir yıldır. Okulun kurumsallaşması 1912 yılında gerçekleşmiştir. Eğitim ve öğretim 1920 yılına kadar devam etmiştir (MEB, 2019).

2.3.9. Şimendifercilik Mektebi

28 Haziran 1915 tarihinde İzmir’de demiryolları dalında yetkin bireyler meydana getirmek amacıyla açılmıştır. Okulu başarıyla bitirenlere beş yıl askerlik muafiyeti hakkı verilerek okulun daha sağlam alt yapı üzerine oturtulması hedeflenmiştir. Verilen bu hak ile okula olan talep yükselmiştir (Ergin, 1977, C.4: 1306). Askerlik muafiyetinden Demiryolları Mektebin’de ders veren hocalar da yararlandırılmıştır (Özalp, 1982: 114).

2.3.10. Çıraklık Mektebi

1914 yılında İstanbul’da üç çıraklık mektebi açılmıştır. Çıraklık okullarının açılmasındaki amaç, ilköğretim çağında olmasına rağmen okula gidemeyen ve sanat-ticaret dünyasında çalışanların eğitim öğretimden yoksun kalmamalarını sağlamaktır. İlerleyen zamanlarda birçok çıraklık okulu açılmıştır. Eğitimin geceleri verildiği Çırak Mektepleri’nde eğitim ilkokul düzeyindedir (Ergin, 1939, C.4: 1280). Çıraklık okulları Birinci Dünya Savaşı’nın sonunda mali nedenlerle kapatılmıştır (Koçer, 1991: 217).

2.3.11. Kondüktör Mektebi

Mühendishanelere teknik eleman yetiştirmek amacıyla 22 Ağustos 1911 yılında açılmıştır (Koçer, 1991: 214).

2.3.12. Kadastro Memurları Mektebi

Kadastro Memurları Mektebi 1911’de kurulmuştur. Ülke içindeki taşınmazların belirlenmesi, bu malların haritalarının çizilmesi ve sahiplerinin tespiti gibi hedeflerle açılan okulda kadastro memurları yetiştirilmiştir (Ergin,1939, C. 4: 126).

2.3.13. Musiki Mektebi

Enderun Okulu’nda müzik kabiliyetine sahip öğrencilerin kabul edildiği okul, 1909 yılında Topkapı Sarayı’ndaki Fatih Eczanesi’nde açılmıştır (MEB, 2019).

2.3.14. Maliye Memurları Mektebi

1910 yılında maliye alanında memurlar yetiştirmek amacıyla Bayazıt’ta açılmıştır (MEB, 2019).

2.3.15. Darüleytam

25 Kasım 1914'te kimsesiz çocukların meslek edinmelerini sağlayarak topluma geri kazandırmak amacıyla açılmıştır (MEB, 2019).

2.3.16. Bursa Harir Darüttalimi

14 Nisan 1988 yılında Bursa'da ipekböcekçiliği eğitimi verilmesi amacıyla açılmıştır (MEB, 2019).

2.4. Cumhuriyet'in İlanından Günümüze Mesleki ve Teknik Eğitim

Atatürk zamanı mesleki eğitimi özetleyecek olursak Atatürk'ün mesleki eğitime büyük önem verdiğini görmekteyiz. Atatürk mesleki eğitimi sistemli hale getirmek için düzenlemeler yapmıştır. Türk toplumunun ve çağın ihtiyaçlarına göre yapılan bu düzenlemeler, Atatürk'ün vizyon sahibi bir lider olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

2.4.1. 1923-1940 Dönemi

Bu dönem mesleki ve teknik eğitimde ulusal bir yapı kurma, devlet politikasına bağlanma, örgütlenme ve temel ilkelerin oluşturulması için yapılan çabaları kapsamaktadır (Özgüven, 1987: 190-202). Maarif Kongresi, Ankara ilinde 15-21 Temmuz 1921'de ülke kalkınmasında eğitimin önemini birinci sıraya koyan Mustafa Kemal Atatürk tarafından ülkedeki eğitim ve öğretim sıkıntılarının müzakere edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Kongrede ileride yapılacak olan eğitim yeniliklerinin alt yapısı kurulmuştur. Atatürk; Türk eğitiminin temelini oluşturacak olan temel ilkeleri TBMM açılış konuşmalarında, eğitim kongrelerinde, okul ve öğretmen ziyaretlerinde açıklamıştır (MEB, 2019).

Mustafa Kemal Atatürk, TBMM'nin 1 Mart 1922 tarihli üçüncü yasama yılı açılış konuşmasında "Ortaöğretimin amacı, ülkenin ihtiyaç duyduğu çeşitli hizmet ve sanat elemanlarını yetiştirmek ve yüksek eğitime aday hazırlamaktır. Bunun için orta eğitimde de eğitim ve öğretim yöntemlerinin pratik ve uygulamalı olması temeline uymak şarttır." ifadesiyle mesleki eğitim kavramının ne denli önemli ne denli zaruri olduğunu dile getirmiştir (MEB, 2019). Mustafa Kemal Atatürk, 1923-1925 yıllarında meslek okullarına özel ziyaretler yapmıştır. 13 Şubat 1923'te Mithat Paşa Endüstri Meslek Lisesi'ni ziyaretinde mesleki eğitimin değerini hatıra defterinde şöyle ifade etmiştir: "Varmak

zorunda olduğumuz düzeye, bugünkü kadar, uzak kalışımızın mühim sebeplerinden biri sanata ve sanatkârlığa gerekli derecede önem verilmemiş olmasıdır” (Doğan, 1983: 171).

Hedef olarak konulan uygarlık seviyesine ulaşabilme noktasında mesleki ve teknik eğitimin önemi büyüktür. Buna bağlı olarak eğitimin temel politikasını ve esaslarını belirleme amacıyla yurda çağrılan dönemin tanınan eğitim uzmanları ve yurt dışından uzmanlarca rapor sunulmuştur (Kartal, 2016: 47). Rapordaki öneriler MEB tarafından görüşülmeye tabi tutulmuştur. “Bakanlıklar Arası Kurul” 1934’te toplanarak raporları incelemiştir. Bu inceleme sonucunda sanayinin nitelikli eleman ihtiyacını giderebilme adına çırak okullarının önemli olduğu vurgulanmış ve sanat okulları ile kısa vadeli kursların düzenlenmesi önerilmiştir (Akkutay, 1991).

2.4.2. 1940-1977 Dönemi

1940’lı yıllarda devlet eliyle azımsanmayacak bir sanayi açılarak mesleki ve teknik eğitimde atılım yaşanmıştır. Yurdumuz, 1940–1941 yıllarında dünya devletlerinin savaş endüstrisi alanında gösterdiği gelişime ayak uydurma çabalarını göstermiştir (Cicioğlu, 1985). 2089 sayılı Çırak, Kalfa, Ustalık kanunu; 1977 yılında Resmi Gazete’de faaliyete alınmıştır. Bu kanunun en önemli eksi yanı, çıraklık faaliyetinin ekonomik yükünün akla getirilmemesidir (Akkutay, 1991).

2.4.3. 1977-2019 Dönemi

“Okul Sanayi Ortaklaşa” (OSANOR) projesi ile mesleki ve teknik eğitimle alakalı kararların alakalı çalışanlarla ortaklaşa alınması amaçlanmıştır. Proje 1978 yılından itibaren Ankara Üniversitesi ve MEB kurumlarının eş güdümü ile yürütülmektedir (Doğan, 1983: 176-177).

3308 sayılı kanun, mesleki ve teknik eğitimin ana yapısını teşkil etmektedir. Bu kanunun oluşumuna ortam sağlayan 2089 sayılı Çıraklık Kanunu ve OSANOR projesidir. İlgili kanun 5 Haziran 1986’da “Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu” ismiyle yürürlüğe alınmıştır. 29 Haziran 2001’de 4702 sayılı kanunla “Mesleki Eğitim Kanunu” şeklinde nihai halini alan kanunda bu tarihe kadar birçok yenilik hasıl olmuştur (Demir ve Şenay, 2009: 49). İlgili kanunda kanun kapsamı, tanımlar, kurulların sorumlulukları, çıraklık ve kalfalık öğrenimi, ücret ve sosyal güvenlik, çıraklık eğitimi fonu hakkında bilgiler yer almaktadır.

Çıraklık öğreniminin her kademesinde gösterilmesi gereken nitelikler ortaya net bir şekilde konmuştur (Akkutay, 1991).

2.5. Cumhuriyet Dönemi'nde Açılan Okullar

1924 yılında farklı şehirlerde (Aydın, Trabzon, Samsun İzmir, Ankara, Adana) ticaret okulu açılmıştır. 1925'te Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi açılmıştır. 1927 itibarıyla kız ve erkek okulları açılmaya başlanmıştır. 1931'de 1867 nolu yasayla illerimiz 9 kategoriye bölünmüş, hepsinde sanat mektepleri eğitim hayatına başlamıştır. 1935'li yıllardan sonra sanayi ve tarımdaki teknik eleman ihtiyacını giderebilmek amacı ile teknik okullar açılmıştır. 1942 yılında çıraklık okulları açılmaya başlanmıştır. 1943 yılında Erkek Sanat Enstitüsü açılmıştır. 1953 yılında Halk Eğitim Merkezleri, 1954-1955 yıllarında akşam ticaret liseleri kurulmuştur. 1956-1957 döneminde İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu, 1959-1960 yıllarında Kız Sanat Ortaokulu, 1960-1961 yıllarında Ankara'da birinci otelcilik mektebi açılmıştır. 1961'de ilk otelcilik okulu Ankara'da açılmıştır. 1969 yılında teknisyen yetiştirmek için teknik liseler açılmıştır. 1982-1983 yıllarında Anadolu Teknik Lisesi açılmıştır. 1985 yılında adalet meslek liseleri, 2002-2003 döneminde Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri eğitim hayatına başlamıştır. Mesleki ve teknik eğitim okul türlerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi, çok programlı lise ve mesleki eğitim merkezleri olarak belirlenmesi 2014/8 sayılı genelgeyle gerçekleşmiştir. Çıraklık eğitimi 2016'da 6467 sayılı yasayla örgün eğitim bünyesine dahil edilmiştir. 2018'de güzel sanatlar liseleri ve spor liseleri MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne katılmıştır (MEB, 2019). Cumhuriyet Dönemi'nde açılan bazı okullar şunlardır:

2.5.1. İstiklal Mektebi

Ticaretin yoğun olduğu liman şehri Samsun'da yabancı dil bilenlerin eksikliği hissedilir. İstiklal Numune adıyla anılan beş sınıflı okul, özel idare tarafından hem yabancı dil öğretmek hem de yabancı okullara mahkum olmamak için açılmıştır. Öğleden önce Türkçe, öğleden sonra Fransızca eğitim verilmiştir. 1924'te özel idare okul adını İstiklal Ticaret Mektebi olarak değiştirmiştir. Okul günümüzde Samsun İlkadım İstiklal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adıyla eğitim öğretim hayatını sürdürmektedir ("Samsun İlkadım İstiklal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" t.y.), ("İstiklal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin Tarihçesi", 2021).

2.5.2. Halk Merkezleri

1953 yılında halkın ekonomik ve toplumsal yükselişini sağlama konusunda yardımcı olabilmek adına açılmıştır (MEB, 2019).

2.5.3. Meteoroloji Teknik Lisesi

1962’de meteoroloji dalında teknik eleman ihtiyacını gidermek için Ankara’da açılmıştır (MEB, 2019).

2.5.4. Endüstri Meslek Liseleri

Sanat okulları 1973-1974 dönemiyle endüstri meslek lisesi olarak eğitime devam etmiştir. Öğrencileri iş hayatına hazırlayan bir kurum olarak hizmet vermiştir (MEB, 2019).

2.5.5. Kız Meslek Liseleri

Kız enstitüleri 1963-1964 eğitim-öğretim yılında meslek okulları, 1973-1974 döneminde de kız meslek lisesi adını almıştır (MEB, 2019).

2.5.6. Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi

Vasıflı aşçıları yetiştirmek amacıyla 1985 yılında açılmıştır. İlki Bolu Mengen’de açılmıştır (MEB, 2019).

2.5.7. Anadolu İletişim Meslek Liseleri

İletişim alanında ihtiyaç olan iş gücünü karşılamak amacıyla açılmıştır. 2008 yılında ticaret meslek lisesi bünyesinde program türüne evrilmiştir (MEB, 2019).

2.6. Türlerine Göre Meslek Liseleri

Bu başlıkta meslek liseleri türlerine ayrılarak bu türler hakkında bilgiler verilmiştir.

2.6.1. Anadolu İmam Hatip Liseleri

Eğitim sistemimizde ortaöğretim seviyesinde bulunan, kültür derslerine oranla dini derslerin ağırlıkta verildiği okullardır. Bu okulda öğrenim görenlere ahlaki bilginin, inancın, davranışın ve bilgini doğrusunun verilmesi esas amaçtır.

2.6.2. Ticaret Meslek Liseleri

Muhasebe ve finansman, sigortacılık, borsa hizmetleri, emlak, bankacılık, dış ticaret, pazarlama ve perakende, büro yönetimi ve sekreterlik, bilişim teknolojileri, elektrik-elektronik teknolojileri ve ulaştırma dallarında hem devlet kademelerinde hem de özel iş alanlarında sorumluluk alabilecek veya iş kurabilecek, dükkan açabilecek alanında yetkin bireylerin eğitildiği eğitim yuvalarıdır.

Bu liseler Türk Millî Eğitim sisteminin genel hedeflerine ve temel ilkelerine uygun olarak şunları hedeflemiştir: Öğrenim görenleri birey ve halkın problemleri hakkında bilgilendirmek, bu sorunları aşma yöntemlerini bulmak, vatanın kalkınmasına katkıda bulunmak, mesleki yeterliliği kazandırmak, öğrenim görenleri talep ve yeteneklerine uygun bir şekilde iş alanlarına ve üniversiteye hazır hale getiren eğitim-öğretim sürecini sunmaktır. Uygulamaya alınan programlar vasıtasıyla öğrenim görenlere çeşitli yeterlilikler kazandırılmak istenmektedir. Bunlar; alanı hakkında temel konular ve yeterlilikleri kazandırmak, değişime açık olunması, sosyal iletişimi kuvvetli, hedefi için girişimlerde bulunan, gelişime, eleştiriye sırt çevirmemek ve mesleki yeterliliklere sahip bireyler yetiştirmektir (Yılmaz, 2010: 2-3).

Ticaret Meslek Lisesi Bölümleri

- Muhasebe,
- Bankacılık
- Büro Hizmetleri
- Kooperatifçilik
- Dış Ticaret
- Borsa Hizmetleri
- Sigortacılık
- Emlak Komisyonculuğu
- Bilgisayar Alanı
- Büro yönetimi ve Sekreterlik
- Adalet

2.6.3. Sağlık Meslek Liseleri

Ülkemizdeki sağlık alanındaki eksikleri gidermek ve alanında yetkin kişiler yetiştirme adına kurulmuş olan bir lise türüdür.

Sağlık Meslek Lisesi Bölümleri

- Acil Tıp Teknisyenliği
- Anestezi Teknisyenliği
- Diş Protez Teknisyenliği
- Hemşirelik
- Laboratuvar Teknisyenliği
- Radyoloji Teknisyenliği
- Çevre Sağlığı Teknisyenliği
- Ortopedi Teknisyenliği
- Tıbbi Sekreterlik

2.6.4. Endüstri Meslek Liseleri

Çağdaş ilkeler ışığında ülke kaynaklarından istifade ederek, bunları yurt bütçesine katarak güncel mallar çıkarabilecek öğrenciler yetiştirmek temel amaç olarak belirlenmiştir. Devamlı öğrenme açlığı duyan, bu açlık sonrası öğrendiklerini hayatına katabilen ve üretime yönlendirebilen, sıkıntılarını aşabilen, çıkış yollarını bulabilen, geleceğe ayak uydurabilecek ürünler icat eden, alanında yetkin ve değişime açık öğrenciler eğitmek; eğitimin gayesidir.

Endüstri Meslek Lisesi ve Teknik Lise Bölümleri

- Alt Yapı
- Kalıp
- Ayakkabıcılık
- Kimya
- Bilgisayar (Yazılım)
- Konfeksiyon Makineleri Bakım ve Onarım
- Bilgisayar (Donanım)
- Konfeksiyon

- Baskı (Tipo-Ofset)
- Kontrol ve Enstrümantasyon Teknolojisi
- Bilgisayarlı Nümerik Kontrol (CNC)
- Kuyumculuk
- Boya-Apre
- Kütüphanecilik
- Boya Teknolojisi
- Lastik Teknolojisi
- Cilt ve Serigrafi
- Makine
- Çay Teknolojisi
- Makine Ressamlığı
- Çinicilik ve Seramik (Dekorlama)
- Matbaa
- Çinicilik ve Seramik (Şekillendirme)
- Mermer Teknolojisi (Süsleme Taşçılığı)
- Dekoratif Sanatlar
- Metal İşleri
- Deri Konfeksiyon
- Mikroteknik
- Deri Teknolojisi
- Mobilya ve Dekorasyon
- Dizgi
- Model
- Dokuma
- Motor
- Döküm
- Örme Teknolojisi

- Döşemecilik
- Plastik İşleme
- Elektrik
- Proses
- Elektronik
- Reprodüksiyon ve Klişe
- Elektro Mekanik Taşıyıcılar
- Restorasyon
- Endüstriyel Elektronik
- Sanayi Boya Uygulama Teknolojisi
- Gıda Teknolojisi
- Soğutma ve İklimlendirme
- Grafik
- Su Ürünleri
- Harita ve Kadastro
- Telekomünikasyon
- Hidrolik Pnömatik Teknolojisi
- Tesisat Teknolojisi (Isıtma-Doğalgaz)
- İnşaat (Üst Yapı)
- Tesisat Teknolojisi (Isıtma-Sıhhi Tesisat)
- İplik
- Tesviye
- İş Makineleri (Bakım Onarım)
- Tıp Elektroniği
- İş Makineleri (Operatörlük)
- Yapı
- İzabe

2.7. İstatistiklerle Günümüzde Mesleki Eğitim

Tablo 1

Ülkemizde bulunan mesleki eğitim kurumu, öğretmen ve öğrenci sayıları (2008-2020)

Dönemi	Kurum sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
2008-2009	4,040	77,505	1,266,820
2009-2010	4,250	82,823	1,069,800
2010-2011	4,457	89,776	1,593,263
2011-2012	4,794	95,970	1,547,935
2012-2013	5,061	109,215	1,614,837
2013-2014	5,592	120,731	1,671,398
2014-2015	3,296	127,031	1,810,999
2015-2016	3,290	131,799	1,754,539
2016-2017	3,605	131,691	1,710,918
2017-2018	3,636	130,772	1,642,635
2018-2019	3,795	134,686	1,532,502
2019-2020	4,470	144,255	1,608,081
2020-2021	4,423	142,841	1,731,556

Tablo 1 incelendiğinde öğrenci sayısında önce bir artış sonrasında ise azalma olduğu görülmektedir. 2008-2009 ve 2014-2015 dönem aralığında önemli bir artış gözlemlenmiştir. 2014-2015 dönemiyle beraber eğitim gören bireyler azalmaya başlamıştır. Okul sayısına bakıldığında da sayılarda dalgalanmaların var olduğu görülmektedir. Okul sayısının en yüksek olduğu dönem 5,592 kurum ile 2013-2014 dönemi olmuştur. Okul sayısının en düşük olduğu dönem ise 3,290 kurum ile 2015-2016 dönemidir.

On yıllık dönemde öğretmen sayılarının giderek artması eğitim öğretim kalitesini arttırmak adına önemli bir veri olarak değerlendirilmektedir. Yıllar içindeki değişime bakıldığında öğretmen başına düşen öğrenci sayılarının azaldığı görülmektedir. Okul sayısına bakıldığında 2013-2014 eğitim öğretim yılına kadar arttığını görmekteyiz. Aynı yıl içinde yapılan düzenleme ile okulların yapısı değiştiği için ilerleyen yıllarda okul sayısı sürekli azalmaya gitmiştir.

Tablo 2

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarına ayrılan bütçenin ve öğrenci başına düşen bütçenin yıllara göre değişimi (2013-2018)

Dönemi	MTEGM Bütçesi (Milyar TL)	Öğrenci Başına Düşen Pay (TL)
2013	6,32	3,916
2014	7,32	4,396
2015	8,23	4,544
2016	11,0	6,259
2017	13,3	7,769
2018	12,5	7,609

Tablo 2 incelendiğinde mesleki ve teknik eğitime ayrılan bütçenin 2013 yılında 6,32 milyar TL, 2018 yılında ise 12,5 milyar TL olduğunu görülmektedir. Öğrenci başına denk gelen mesleki ve teknik eğitim bütçesi de 2013 yılında 3,916 TL iken 2018 yılına gelindiğinde 7,609 TL'ye çıkmıştır.

Tablo 3

Mesleki ve teknik ortaöğretim (resmi) okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı (2020-2021)

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı
Çok Programlı Anadolu Lisesi (Mesleki ve Teknik Anadolu Programı)	741	76,832	16,583	10,330
Mesleki Eğitim Merkezi	346	159,773	5,882	2,234
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	2,446	1,235,038	104,332	49,226
Mesleki Açıköğretim Lisesi	1	105,969	-	-
Araştırma Geliştirme Eğitim ve Uygulama Merkezi	1	136	13	23

Tablo 3 (devamı)

Özel Eğitim Meslek Lisesi (İşitme Engelliler)	20	1222	487	266
Özel Eğitim Meslek Lisesi(Bedensel Engelliler)	1	77	32	18
Özel Eğitim Uygulama Okulu (III.Kademe)	287	12,069	3,863	2,098
Özel Eğitim Meslek Okulu(Zihinsel Engelliler- III.Kademe)	182	13,133	3,401	1,834
Özel Eğitim Meslek Okulu(Görme Engelliler- III.Kademe)	2	27	16	-

Tablo 3 incelendiğinde öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı bakımından mesleki ve teknik öğretim resmi kurumlarındaki en büyük payın Mesleki ve Teknik Anadolu lisesi okul türüne ait olduğunu, en düşük payın ise Özel Eğitim Meslek Okulu (Görme Engelliler-III.Kademe) lise türüne ait olduğu görülmektedir. Mesleki Açıköğretim Lisesi de 105.969 öğrenci sayısı ile varlığını sürdürmektedir.

Öğrenci sayısına bakıldığında mesleki açıköğretim lisesinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi türünü takip ettiği görülmektedir. Derslik sayısına bakıldığında da 10,330 derslik ile Çok Programlı Anadolu Lisesi türünün, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi türünü takip ettiği görülmektedir. Mesleki eğitim merkezi de sayısal değerler ışığında son yıllardaki yükselişini ispatlamaktadır.

Tablo 4

Mesleki ve teknik ortaöğretim (özel) okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı (2020-2021)

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı
Özel Eğitim Uygulama Okulu (III. Kademe)	2	17	58	87
Özel Eğitim Meslek Okulu (III. Kademe)	2	10	26	48
Özel Mesleki Eğitim Merkezi	2	-	3	9
Özel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	390	127,253	8,145	8,788

Tablo 4 incelendiğinde özel mesleki ve teknik eğitim kurumlarında sayısal payın en büyüğünü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi türünün oluşturduğu görülmektedir. Bunu 17 öğrenci, 58 öğretmen ve 87 derslikle Özel Eğitim Uygulama Okulu (III. Kademe) takip etmektedir. Özel Eğitim Uygulama Okulu (III. Kademe), Özel Eğitim Meslek Okulu (III. Kademe) ve Özel Mesleki Eğitim Merkezi türlerinin ikişer kurumdan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 5

Bazı ülkelerde eğitim seviyelerine göre istihdam oranları (25-64 Yaş, %)

Ülkeler	Ortaokul ve Altı	Lise ve Sonrası	Yüksekokul	Üniversite Eğitimi
Suudi Arabistan	60	65	75	
Türkiye	51	62	76	
Güney Kore	66	72	77	
İtalya	50	70	79	
Meksika	64	71	80	
Güney Afrika	46	61	81	
ABD	55	69	81	
Kanada	55	74	82	
Rusya	49	72	83	

Tablo 5 (devamı)

Avustralya	58	78	83
Fransa	54	73	84
Brezilya	68	77	85
İngiltere	59	81	86
Endonezya	73	84	86
Almanya	59	80	88

**T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü- "Sanayinin İhtiyaç Duyduğu İşgücü Nitelikleri*

Raporu"ndan alınmıştır.

25-64 yaşları arasındaki kişilerin eğitim düzeyine göre iş alanlarına yerleştirilme verileri tablo 5'te verilmiştir. Veriler elde edilirken şu başlıklar dikkate alınmıştır: Kişilerin üniversite, lise ve sonrası yüksekokul, ortaokul ve altı kategorileriyle istihdam oranları karşılaştırılmıştır.

Ülkemizde üniversiteyi başarıyla bitirenlerin iş alanlarına yerleştirilme yüzdesinin %76 olduğu belirtilmektedir. Lise ve sonrası ile yüksekokul mezunlarının iş alanlarına yerleştirilme yüzdesi diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ülkemizin sadece Güney Afrika'dan fazla iş alanlarına yerleştirme oranını yakaladığı belirtilmektedir.

Lisans seviyesi lise ve sonrası ile yüksekokul olan kişilerin iş alanlarına yerleştirilme yüzdeleri en fazla olan iki ülkenin İngiltere ve Almanya olduğu görülmektedir. Ülkemizde üniversite mezunları ile diğer lisans seviyelerinden mezun olan öğrencilerin iş alanlarına yerleştirilme yüzdeleri karşılaştırılınca önemli farklılık gözlemlenmektedir. Üniversite ile lise ve sonrası iş alanlarına yerleştirilme karşılaştırılmasında Türkiye'de fark %14 olarak görülmektedir. Bu fark ABD'de %12, Fransa'da %11 İngiltere'de %5, Endonezya'da %2 olarak görülmektedir.

2.7.1. Kocaeli 2019-2023 Stratejik Planı

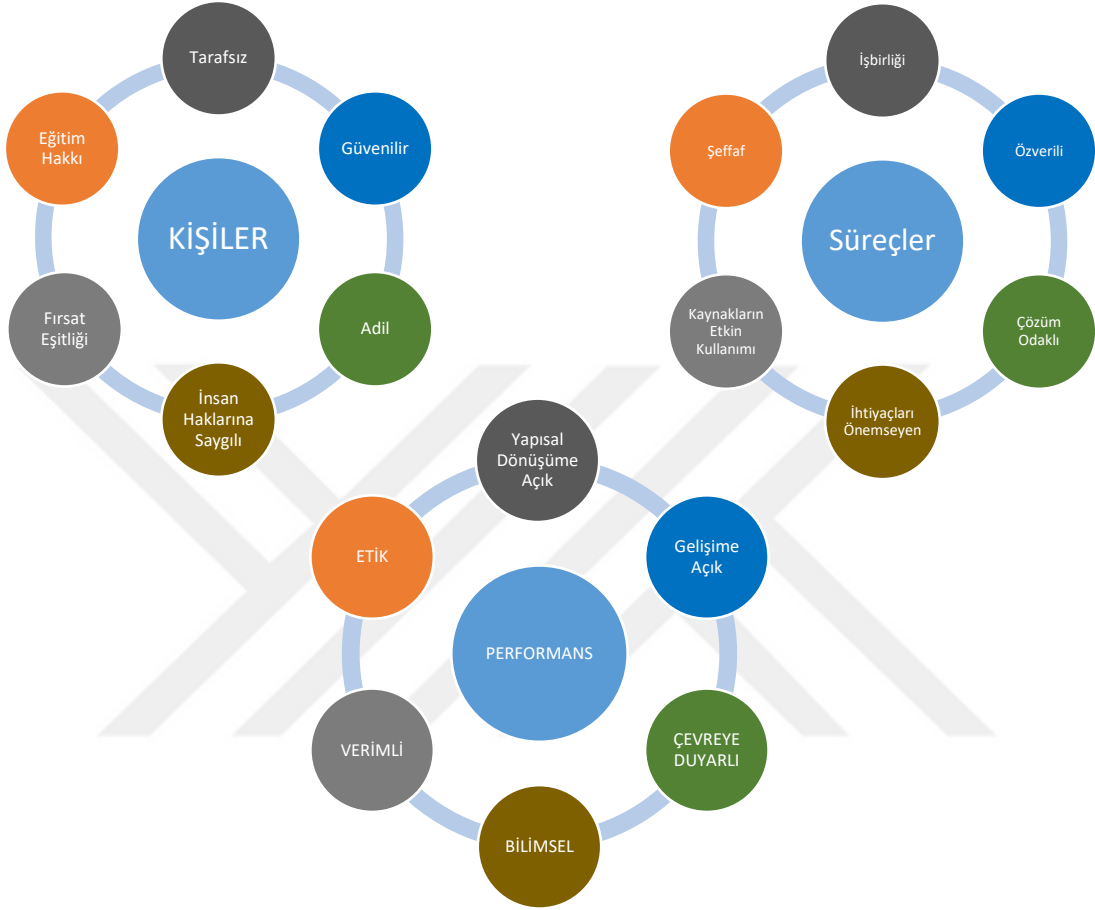

Kaynak: Kocaeli MEM 2019-2023 Stratejik Planı, 2019: 16

Şekil 1. Durum Analizi İşlem Basamakları

Şekil 1 incelendiğinde durum analizinin oluşum aşamaları görülmektedir. Durum analizinin ilk basamağında Kocaeli MEM'in tarihi gelişiminin ortaya konulması gelmektedir. İkinci aşamada halihazırda olan stratejik planın eksi ve artı yönleriyle değerlendirilmesi gelmektedir. Üçüncü aşamada Kocaeli MEM'in faaliyetlerine dayanak oluşturan mevzuat hükümlerine dair teferruatlı bir mevzuat analizi çalışması yer almaktadır. Dördüncü aşamada MEB sorumluluğundaki alanlar taranmış ve üst politika belgeleri analiz edilmiştir. Beşinci aşamada Kocaeli MEM faaliyet alanları analizi yapılmıştır. Altıncı aşamada Kocaeli MEM paydaş analizine ilişkin model, hazır hale getirilmiştir. Yedinci aşamada kurum analizi yapılmıştır. Sekizinci aşamada PESTLE analizi sayesinde kurumda etkili olan ya da olabilecek durumların belirlenmesi hedef alınmıştır. Dokuzuncu aşamada Kocaeli MEM GZFT Analizi elde edilmiştir. Müdürlüğümüz bünyesindeki tüm birimlerin görüş ve önerileri alınmış; paydaş analizlerinden elde edilen verilerin de dâhil edilmesiyle

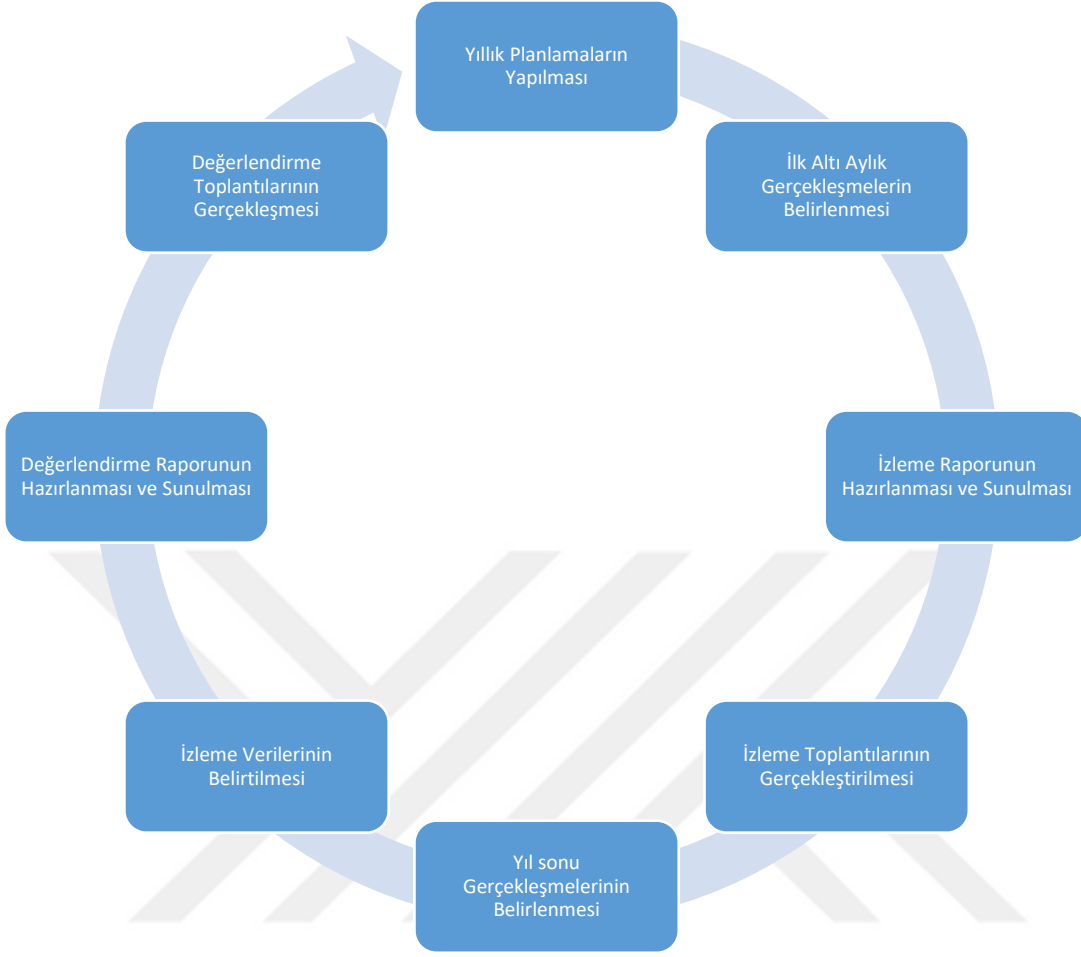
oluşturulan analiz, puanlanarak önceliklendirmeye tabi tutulmuştur. Elde edilen veriler, geçmiş plan dönemine ait GZFT Analizi ile kıyaslanarak şu anki durum ortaya konulmuştur. Onuncu aşamada ise belirlenen sıkıntılarla alakalı öneriler sunulmuştur.

Kaynak: Kocaeli MEM 2019-2023 Stratejik Planı, 2019: 33

Şekil 2. Temel Değerler Şeması

Şekil 2 incelendiğinde kişilerin, süreçlerin ve performansın sahip olmasının istenildiği değerler verilmiştir. Kişilerin tarafsız, adil, güvenilir, insan haklarına saygılı, fırsat eşitliğini ve eğitim hakkını önemsemeye gibi özelliklere sahip olması önemsenmektedir. Süreçlerde iş birliği içinde, özverili, çözüm odaklı ve şeffaf çalışmanın önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca süreç içerisinde ihtiyaçların önemsenmesinin ve kaynakların etkili kullanılmasının gerekliliği ifade edilmiştir. Performans tarafında ise yapısal dönüşüme açık, gelişime açık, çevreye duyarlı, bilimsel, verimli ve etik olmaya özen gösterilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Şekil 3. Stratejik Plan İzleme-Değerlendirme Modeli

Şekil 3 incelendiğinde yıl boyunca yapılan çalışmaların değerlendirilme süreci yer almaktadır. Çalışmaların girdi-çıktı denetlemesi yılda iki kez yapılacaktır. Girdi-çıktı denetlemesi sonucunda “stratejik plan izleme raporu” hazırlanacaktır. Değerlendirmeler verimlilik, devamlılık vb. kıstaslara uyumlu düzenlenecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, yorumlanması, çözümlenmesi ve analizi ile veri toplama aracı bulunmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırmaya dayalı fenomenoloji deseni ile yapılmıştır. Nitel araştırma; görüşme, gözlem ve doküman analizi vb. veri derleme araçlarının yer aldığı, gelişmelerin organik mekanında araştırılması ile açıklanmasını sağlayan, nitel bir süreç izlenen bir araştırma sürecidir (Hatch, 2002). Fenomenoloji, insanların bir fenomen ya da kavramla alakalı anlayışlarını, fikirlerini, bakış açılarını ve algılarını açıklamalarına yardım eden nitel bir araştırma sürecidir (Rose, Beeby & Parker, 1995: 1124). Fenomenolojinin amacı insanların yaşantılarını anlamaktır (van Manen, 2007: 12). Bu araştırmada meslek liselerindeki akademik başarı sorunlarının nedenleri ve bu sorunların olası çözüm yollarının öğretmen, yönetici, veli ve öğrencilerin ilişkin görüşleriyle ortaya konulması amaçlandığı için fenomenoloji deseni kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmada nitel araştırmalarda sıkça tercih edilen iki yöntem kullanılmıştır. Bunlardan ilki amaçlı örnekleme yöntemidir. Amaçlı örnekleme, evreni temsil etmede yetersiz ancak istenen amaca götürebilecek örnekleme yollarıdır (Kish, 1965: 18-19). Nitel araştırmalarda daha sıklıkla olasılığa dayanmayan, amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılmaktadır (Grix, 2010). Örneklem oluşturulurken birimler, araştırmacı tarafından amaca uygun olacak şekilde seçilir (Gürtan, 1982: 41-42)

İkinci yöntem ise maksimum çeşitlilik örneklemesidir. Bu yöntem çalışma grubunun oluşturulmasında kullanılmıştır. Bu yöntemde örneklem, problemle alakalı olan ve kendi içinde benzer ve farklı durumlardan meydana gelecek şekilde belirlenmektedir (Grix, 2010). Bu doğrultuda genelleme yapmak değil, aksine çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak noktaları bulmak ve bu çeşitliliğe göre sorunun farklı boyutlarını incelemek amaçlanır (Marczyk vd., 2005). Dolayısıyla bu çalışmanın araştırma grubunda meslek liselerinde yer alan tüm eğitim paydaşlarına yer verilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin sadece meslek branşlarından değil kültür branşlarından da seçilmesi önemsenmiştir. Böylece çalışma grubunda hem probleme taraf olanların çeşitliliği sağlanmak istenmiş hem de bu çeşitliliğe

dayalı olarak problemin farklı boyutları, araştırmaya katılanların görüş ve deneyimlerinden yola çıkarak ortaya konulmak istenmiştir.

Katılımcıların demografik bilgileri alınırken oldukça hassas davranılmıştır. Katılımcıların güvenini sarsabilecek bir davranışta bulunulmamıştır. Çalışma grubunda yer alanların on ikisi erkek iken sekizi kadındır. Katılımcıların on üçü lisans, ikisi lisansüstü, biri lise, biri de ilkokul mezunudur. Ayrıca üç katılımcı da lisede öğrenim görmektedir. Katılımcıların sekizi öğretmen, yedisi yönetici, üçü öğrenci ve ikisi de velidir. Öğretmenlerden beşi meslek öğretmeni, üçü ise kültür öğretmenidir. Yöneticilerden beşi meslek branşından, ikisi ise kültür branşındandır. Katılımcılardan üçü 14-23 yaş aralığında, üçü 24-35 yaş aralığında, sekizi 36-45 yaş aralığında ve altısı da 46-55 yaş aralığındadır. Öğretmen ve yöneticilerden onu 1-5 yıl arası, dördü 6-10 yıl arası, biri 11-15 yıl arası kurumlarında çalışmaktadır. Katılımcıların ikisi 1-5 yıl arası, üçü 6-10 yıl arası, sekizi 11-15 yıl arası, altısı 16 yıldan fazla kıdeme sahiptir.

Araştırmaya katılanlara verilen kodların anlamları şu şekildedir:

Öğt: Öğretmen

Öğr: Öğrenci

Y: Okul yöneticisi

V: Veli

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada verilerin toplanmasında iki yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemlerden ilki doküman analizidir. Doküman analizi, yazılı ve dijital belgelerin içeriğini özenle ve sistemli bir şekilde analiz etmek için başvurulan bir nitel araştırma yöntemidir (Corbin & Strauss, 2008). Dokümanlar, araştırmacının herhangi bir müdahalesinin olmadığı metin ve resimleri barındırmaktadır (Labuschagne, 2003). Bu kısımda araştırmanın geçerliliğini arttırmak için resmi raporlara, MEB resmi istatistikleri ve mesleki eğitimin tarihçesine ulaşmaya çalışılmıştır. Ayrıca YÖK dokümantasyon merkezi ve DergiPark'tan kaynaklar incelenmiştir.

Verilerin toplanmasında başvurulan ikinci yöntem görüşme yöntemidir. Çalışmadaki veriler, nitel araştırmalarda veri derleme metodu olan mülakat (görüşme) yöntemi ile elde

edilmiştir. Görüşme, araştırmacı ile katılımcı arasında planlı, hedefli ve sözel olarak gerçekleşen bir araştırma tekniğidir (Cohen ve Manion, 1994: 27). Görüşme soruları araştırmanın amacına ve alt problemlerine uygun olarak hazırlanmıştır.

Araştırmada, Kocaeli ilindeki meslek liselerinde yer alan öğrenci, veli, öğretmen ve okul yönetimlerine araştırmanın konusu ve amacı açıklanarak kendileriyle görüşme talebinde bulunulmuştur. Görüşmeyi kabul edenlerle diledikleri öğretmenler odası, şeflik odası, idare odaları vb. alanlarda görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler katılımcıların da izniyle görüşme formuna kaydedilerek sonrasında metin analizinde kullanılmıştır. Bunlara ek olarak “okulunuzdaki veli profili nasıldır?”, “ailenin etkisiyle yaşanan sorunları çözmek adına neler yapılabilir?”, “öğretmenin etkisiyle yaşanan sorunları çözmek adına neler yapılabilir?”, “mesleki eğitim politikasının meslek liselerinde başarıya etkisine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” ve “mesleki eğitim politikasının etkisiyle yaşanan sorunları çözmek adına neler yapılabilir?” sorularına öğrenci ve velilerden cevap alınamamıştır.

Araştırmaya dahil olan tüm katılımcıların araştırmaya duydukları güvenle samimi oldukları gözlenmiştir. Görüşmeler; saygı ve sevgi içerisinde, sıcak bir sohbet havasında geçmiştir. Anlaşılmakta zorlanılan noktalarda gerekli açıklamalar yapılmış, katılımcılar asla yönlendirilmemiştir. Katılımcılar etki altında kalmadan görüşlerini ortaya koymuştur.

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi

Verilerin analizi ve görüşme sorularının tam olarak anlaşılabilmesi ve incelenebilmesi için yapılan görüşmeler yazılı şekilde kaydedildi. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Görüşmeler analiz edilirken görüşmelerde isim bilgisi sorulmadığından görüşme formlarının her biri için kodlar kullanılmıştır. Katılımcıların görüşleri ana ve alt temalara yerleştirilmiştir. Bu ana ve alt temalar tablolar haline getirilmiş ve tablolardaki verilere destek olarak katılımcılardan alıntılar verilmiştir.

3.5. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada sorular önceden belirlenmiş ve yarı yapılandırılmış bir mülakat (görüşme) tekniği kullanılarak herkese aynı sorular sorulmuştur. Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir. İnsan yaklaşımında görüşmenin eski bir yeri ve önemi vardır. Bireylerin çeşitli konularda düşüncelerini, tutumlarını, bilgilerini öğrenebilmek için

en kısa yöntemlerden biri olarak kullanılmaktadır. Görüşme genellikle yüz yüze yapılıyor olsa da telefon televizyon gibi teknolojik aletlerle de yapılabilmektedir (Karasar, 2017).

Geçerlik ve güvenilirlik, nicel çalışmalarda olduğu gibi nitel çalışmalarda da araştırmacıların en sık başvurduğu iki kıstastır. Bu iki kıstas, nitel araştırmalarda nicel araştırmalara göre daha değişik kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nicel çalışmalarda başvuru yapılan geçerlik ve güvenilirlik kavramlarından ziyade nitel araştırmalarda inandırıcılık, doğru sonuçlar, araştırmacının yeterliliği vb. tanımlamalardan konuşmak daha yerindedir (Krefting, 1991). Bir çalışmada bulguların doğru olup olmadığını tespit etmek için bu yöntemlerin en az birinin tercih edilmesi gerekmektedir (Creswell, 2003). Araştırmada geçerliliği elde etme amacıyla görüşlerine başvuru yapılan eğitim paydaşları ile yapılan görüşmelerde verdikleri cevaplar doğrultusunda ek sorular yöneltılarak araştırma konusu hakkında daha detaylı bilgiler elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan bir başka geçerliliği ve güvenilirliği arttırmaya yönelik strateji de çeşitlemedir. Bu strateji ışığında farklı bakış açılarını yakalayabilme adına öğretmen, yönetici, veli ve öğrencilerle görüşülmüştür.

Araştırmanın geçerli ve güvenilir bir çalışma olduğunu gösterebilme adına doküman analizi yöntemiyle elde edilen veriler, analiz edilerek araştırmacı tarafından görüşme formu oluşturulduktan sonra Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında uzman iki kişiye sunulmuş ve onların düşünceleri paralelinde güncellenmiştir. Görüşme formu meslek liselerinde yer alan üç idareci, üç öğretmen ve bir öğrenci ile yüz yüze görüşme yapılarak uygulanmış ve erişilen veriler literatürle kıyaslanarak yeniden revize edilmiştir. Sonrasında araştırma izni alınan okullardaki eğitim paydaşlarından randevu alınmıştır. Yapılan görüşmelerle bulunan veriler literatürle kıyaslanarak tahlil yapılmış ve yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen verilerin sonucunda belirlenen bulgular yer almaktadır.

4.1. Fiziki Olanaksızlıkların Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular

Tablo 6

Eğitim paydaşlarının fiziksel olanakların başarıya etkisine ilişkin görüşleri

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Fiziksel olanakların başarıya etkisi	Fiziki olanaklar başarı için gereklidir.	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Öğr1, Öğr2, Öğr3
	Fiziki olanaklar yeterli olmasa da başarı elde edilebilir.	V1, V2

Tablo 6’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının fiziksel olanakların başarıya etkisine ilişkin görüşleri, “fiziksel olanakların başarıya etkisi teması” altında “fiziki olanaklar başarı için gereklidir” ve “fiziki olanaklar yeterli olmasa da başarı elde edilebilir” olarak iki alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanların on sekiz tanesi başarıya ulaşma noktasında fiziki olanakları gerekli görürken iki tanesi ise fiziki olanaklar olmadan da başarının elde edilebileceğini belirtmiştir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt4: Okulun fiziki şartlarının yeterli olması uygulama açısından son derece büyük önem arz etmektedir. Uygulamayı tam anlamıyla gerçekleştirebilen öğrencilerde başarı da doğru orantıda artmaktadır.

Öğt7: Fiziki yapı meslek liselerinde olmazsa olmazlardandır. Eğitimde başarıyı %30 oranında etkilemektedir.

Y1: Bizim akademik başarıyı elde etmemizde asıl önemli olan fiziki etkenlerdir.

Y4: Meslek liseleri diğer liselere oranla daha fazla ihtiyaç duyarlar fiziki imkanlara.

V1: Ülkemizin birçok bölgesinde fiziki anlamda sıkıntı yaşayıp başarılı olan öğrenciler görmekteyiz.

4.1.1. Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Fiziksel Olanaklara İlişkin Bulgular

Tablo 7

Eğitim paydaşlarının kendi okullarındaki fiziksel olanaklara ilişkin görüşleri

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Okullardaki fiziki problemler	Spor salonumuz bulunmamaktadır	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Öğr1, Öğr2, Öğr3
	Laboratuvar-atölye olanaklarımız yetersizdir	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt6, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2
	Sınıf sayısı yetersizdir	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Y1, Y4, Y5, Öğr2, Öğr3
	Okulumuzun konumu kötüdür	Öğt2, Öğt3, Y1, Y4, V2, Öğr1, Öğr2
	Konferans salonu bulunmamaktadır	Öğt1, Y7
	Kütüphane bulunmamaktadır	Y6, Öğr2

Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının buldukları okullardaki fiziksel olanaklara ilişkin görüşleri “okullardaki fiziki problemler teması” altında “spor salonumuz bulunmamaktadır”, “laboratuvar-atölye olanaklarımız yeterli değildir”, “sınıf sayısı yetersizdir”, “okulumuzun konumu kötüdür”, “konferans salonu bulunmamaktadır” ve “kütüphane bulunmamaktadır” olarak altı temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanların on sekiz tanesi okullarında spor salonu olmadığını, on sekiz tanesi laboratuvar-atölye olanaklarının yetersiz olduğunu, dokuzu sınıf sayılarının yetersiz

olduğunu, yedisi okullarının konumunun eğitime elverişsiz olduğunu, ikisi konferans salonu olmadığını ve ikisi de kütüphane olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt1: Motor bölümünün harici bir atölyeye ihtiyacı vardır. Okulumuzda ise binanın en alt katı atölyeye çevrildi. Ayrıca her okulun konferans salonuna ihtiyacı vardır.

Öğt2: Okulumuzun sanayi içinde bulunması eğitimi aksatmaktadır.

Öğt3: Okul binamızın değişimi eğitim hayatımızı olumsuz etkiledi. Birçok öğrenci otobüs gelmemesi veya otobüsün dolu gelmesiyle ilk derse geç gelmektedir.

Öğt4: Meslek liselerindeki öğrencilerin davranış bozukluklarını azaltmak için spor salonlarını çok mühim görmekteyim. Bizim okulumuzda da birçok meslek lisesinde olduğu gibi spor salonu yok. Kışın beden eğitimi dersi yapılamıyor bile.

Öğt5: Okulumuz atölye açısından hiçbir sorun yaşamamaktadır. Bu konuda çok şanslı olduğumuzu düşünüyorum.

Öğt6: Öğrencilerin enerjilerini atabileceği bir spor salonumuz yok.

Öğt7: Okulumuz öğrencileri, fiziki olanaklar açısından çok şanslıdır. Laboratuvarların olması, spor salonunun olması, okul bahçesinin yeşillik oranının yüksek olmasını örnek verebilirim.

Y1: Motor bölümü için okul binası içinde iki atölyemiz var. Atölyemize araba giremiyor olması en büyük sıkıntımız. Dolayısıyla lift de alamıyoruz. Atölyemizde birçok malzememiz var ancak dersliklerle aynı binada olduğu için kompresör çalıştırılmıyor. Bunlara ek olarak da sınıflarımız çok kalabalık ancak binadaki derslik sayısı yetersiz kalıyor.

Y2: Okulumuzda fiziki olanaklar yeterli değildir. Binamız çok eski. Buna paralel olarak da atölyelerimiz ve atölyelerimizdeki ekipmanlarımız modern değil.

Y4: Binamızın yeni olmasına rağmen eksikliklerimiz var. Toplantı salonumuz, spor salonumuz ve kütüphanemiz yok. Sınıflarımızın sayısı ihtiyaca yanıt veremiyor.

Y7: Meslek liselerinde kültürel etkinliklerin olması gerektiğini düşünüyorum. Bunun için de okulumuzda bir konferans salonunun olmasını önemsiyorum. Bu sayede önemli günlerde öğrenciler tiyatro gösterisi hazırlayabilir, şiir dinletisi hazırlayabilir.

V2: Çocuğumu okula gönderirken tedirgin oluyorum. Tırların, kamyonların arasından yürüyor öğrenciler.

Öğr1: Okulumuzun bulunduğu yer nedeniyle ulaşım konusunda zorlanıyorum. Otobüs bazen gelmiyor bazen de dolu geliyor.

Öğr2: Okulumuzun eski binası çok elverişli bir yerdeydi. Yeni binamıza taşındığımızdan beri birçok derse geç kaldım. Okulumuzda kütüphane olmaması da beni üzüyor.

4.1.2. Fiziki Olanaksızlıkların Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin

Çözümüne Yönelik Bulgular

Tablo 8

Meslek liselerindeki fiziki problemlerin çözüm önerilerine ilişkin görüşler

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Fiziki problemlerin çözüm önerileri	Maddi destek sağlanmalı	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2
	Laboratuvar ve atölye sayısı arttırılmalı	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2
	Ekipmanlar-bina yenilenmeli	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2
	Okullar planlı inşa edilmeli	Öğt2, Öğt4, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y5, V2, Öğr1, Öğr2
	İş güvenliği denetimleri arttırılmalı	Öğt1, Öğt3, Y1, Y3

Tablo 8’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının buldukları okullardaki fiziki problemlerin çözüm önerilerine ilişkin görüşleri “fiziki problemlerin

çözüm önerileri” teması altında “maddi destek sağlanmalı”, “laboratuvar ve atölye sayısı arttırılmalı”, “ekipmanlar-bina yenilenmeli”, “okullar planlı inşa edilmeli” ve “iş güvenliği denetimleri arttırılmalı” olarak beş alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanların yirmi tanesi maddi destek sağlanmasının, laboratuvar ve atölye sayısı arttırılmasının, ekipmanlar ve binanın yenilenmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır. Katılımcıların on tanesi okulların planlı inşa edilmesinin ve dört tanesi de iş güvenliğinin artırılmasını öneri olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt1: İş güvenliği konusunda daha hassas olunmalı. Yapılacak denetimlerle eksiklikler tespit edilip en kısa sürede giderilmelidir.

Öğt3: Fiziki sorunların birçoğu ek bina yapılarak çözülebilir. İş güvenliği daha da önemsenmeli.

Öğt4: Okul yerlerinin çok iyi tespit edilmesi lazım. İhtiyaca uygun yapıda planlamalar yapılmalı

Öğt7: Okullarımızın fiziki sorunlarının çözülmesinin tamamen maddiyata dayalı olduğunu tecrübe ettim.

Y1: Laboratuvar sayısı daha da artarsa bu bir avantaj olur. Sınıfları bölme imkanımız daha da artar ve eğitimin kalitesi artar. Motor bölümü için de okul binasından bağımsız bir atölyemiz olmalı ve bu atölye adeta bir tamirhane dükkanı gibi donanımlı hale getirilmeli.

Y3: Sınıflardaki kalabalığı engellemek için derslik sayısı arttırılmalı. Bu mümkün değilse de öğrenci alımında hassas olunmalı ki fiziki şartlar yetersiz hale gelmesin. İş güvenliği ile ilgili son yıllarda atılım oldu ancak halen istenilen seviyede değil.

V3: Meslek liselerindeki tüm araç gereçler incelenmeli ve modern hale getirilmelidir. Teknoloji sürekli bir değişim ve gelişim içindedir. Buna ayak uydurmak meslek liseleri için elzemdir.

Öğr1: Motor atölyemiz okulun içinde olduğu için uygulamalı ders göremiyoruz. Okulumuza ait inceleme aracını dahi kullanamıyoruz. Ek bina yapılarak sorunlarımız çözülebilir.

Öğr3: Atölyelerimizdeki aletlerin yenilenmesini istiyorum.

4.2. Psikolojik Etkenlerin Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular

Bu başlıkta psikolojik etkenlerin meslek liselerindeki akademik başarıyı nasıl etkilediğine yönelik görüşler yer almaktadır.

4.2.1. Pandeminin Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular

Tablo 9

Pandeminin öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin görüşler

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Pandeminin öğrenciler üzerindeki olumsuz etkileri	Devamsızlık arttı	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Öğr1, Öğr2, Öğr3,
	İsteksizlik arttı	Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Öğr1, Öğr2, Öğr3, V2
	Uyum sorunu yaşandı	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y4, Y5, Y7, Öğr1, V1, V2
	Davranış bozuklukları arttı	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Y1, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7

Tablo 9’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının pandeminin öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin görüşleri “pandeminin öğrenciler üzerindeki olumsuz etkileri teması” altında “devamsızlık arttı”, “isteksizlik arttı”, “uyum sorunu arttı” ve “davranış bozuklukları arttı” olarak dört alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanların on sekiz tanesi öğrencilerin devamsızlığının arttığını, on yedi tanesi öğrencilerde isteksizliğin arttığını, on beş tanesi pandemi sonrası okula uyum sorununun yaşandığını ve on üç tanesi de öğrencilerde davranış bozukluklarının arttığını belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt1: Çocuklar sosyal yaşamı unutmuşlar. Bir toplulukta dikkat edilmesi gereken noktaları önemsemez hale gelmişler. Öğrencilerimizde ilkel kabile hayatından yerleşik hayata geçmeyi yeni öğreniyor gibi davranıyorlar.

Öğt3: Pandemiyle beraber öğrencilerde uyum sorunları baş gösterdi. Halihazırda var olan sorunlar artarak devam etmektedir.

Öğt4: Pandemi genel manada olumsuz etkiledi okullarımızı. Davranış bozuklukları arttı. Asosyal bir ortam oluştu.

Öğt5: İnanılmaz derecede bir okumama isteği ve asilik oluşmuş. Okuldaki her kurala karşı çıkıyorlar. Onların özgürlüklerini kısıtladığımı düşünüyorlar. Ancak her resmi kurum kurallarıyla verim alır.

Öğt6: Okuldan uzaklaşma yaşanmış. Devamsızlık yüksek. Derse, okula ilgi yok.

Y4: Pandemiyle birlikte psikolojik etkenlere de bağlı olarak sorunlarımız arttı. Asosyal bir yaşama alışan öğrenciler sosyalleşmekte zorlanıyorlar. Davranış bozuklukları en üst safhaya çıktı. Saygı konusunda zorluklar yaşıyoruz. Öğrencilerin birbirleriyle iletişimde ciddi sorunlar var.

Y6: Kayıp yaşayan öğrenciler, aileler ister istemez hayata karşı mücadelelerinde zayıf düşmekte. Başarı seviyesini de olumsuz etkiledi. Diğer açıdan bakarsak okula bağlılık da zayıfladı maalesef.

Öğr1: Pandemiyle birlikte hayatımıza uzaktan eğitim girdi. Başta keyifli gelmişti ancak sonrasında sıkılmaya başladım. Yüz yüze eğitime geçince de uyum sorunu yaşıyorum. Bazı günler okula gitmek istemiyorum.

V2: Pandemi sonrası kendi çocuğumu tanıyamaz oldum. Evde daha asi davranmaya başladı. Okulda mutsuz olduğunu sürekli dile getiriyor.

4.2.2. Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Psikolojik Etkenlere İlişkin

Bulgular

Tablo 10

Öğrencilerin psikolojilerini etkileyen unsurlara ilişkin görüşler

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Öğrencilerin psikolojilerini etkileyen unsurlar	Parçalanmış ve ilgisiz aile yapısı	Öğt1, Öğt2, Öğt4, Öğt5, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Öğr1, Öğr2, Öğr3,
	Karamsarlık, korku vb. duygular	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt7, Y1, Y2, Y4, Y7, Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2
	Ergenlik dönemi etkileri	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Y1, Y3, Y4, Y6, Y7

Tablo 10’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının psikolojik etkenlerin öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin görüşleri “öğrencilerin psikolojilerini etkileyen unsurlar teması” altında “parçalanmış ve ilgisiz aile yapısı”, “karamsarlık, korku vb. duygular” ve “ergenlik dönemi etkileri” olarak üç alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanların on altı tanesi parçalanmış ve ilgisiz aile yapısının, on üç tanesi karamsarlık, korku vb. duyguların ve on iki tanesi de ergenlik dönemi etkilerinin öğrencilerin psikolojileri üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt1: Çocuğun ailevi yapısından bahsedelim. Anne baba ayrışsa çocukta bir mutsuzluk, umutsuzluk, saldırganlık ya da hayata karşı bir umursamazlık olabiliyor. Bunu tespit etmede bazen zorlanıyoruz. Bilgi formları veriyoruz öğrencilere ancak çoğu öğrenci de var olan olumsuz durumları saklıyor.

Öğt3: Öğrencilerimizin motivasyon sorunları var. Bu durum öğretmenin de motivasyonunu aşağı çekmektedir.

Öğt4: Öğrencilerin isteksizliği artmış durumda. Hatta öğretmenler de pandemi sonrası daha karamsarlar.

Öğt6: Toplum tarafından mesleki eğitim öneminin anlaşılması öğrenci üzerinde psikolojik baskı oluşturuyor.

Y1: Öğrencilerimizin önemli çoğunluğunun psikolojisinin hazır olmadığını görmekteyiz. Anlıyoruz ki hayatlarında birtakım sorunları yaşamış olarak geliyorlar. Anne baba ayrı olabiliyor. Birinci derece bir yakınını kaybetmiş olabiliyor. Kardeş sayısının fazla olduğunu da öğrencilerimizde görmekteyiz. Ev ortamında çeşitli zorluklar oluşuyor. Ev hanımı rolüne geçen birçok öğrencimiz var. Bunlar da başarıyı etkiliyor.

Y2: Çocukları ilgisiz büyümüş. Bizlerden de anne baba ilgisi ve sevgisi bekliyorlar. Ancak bizler ne kadar çabalasak da bir ailenin yerini dolduramıyoruz. Böylelikle umutsuz bir topluluk haline geliyorlar.

Y4: Tüm meslek liselerinde olan durum bizde de var. Çeşitli nedenlerle çocuklarımızın çoğu psikolojik sorunlarla okula geliyor. Mutsuz ve istemsiz bir şekilde okula gelen çocuklarımızın akademik başarısı ciddi manada etkilenmektedir.

Y6: Parçalanmış aile yapısı nedeniyle öğrencilerimizin birçoğu psikolojik olarak eğitime hazır değil. İlgisiz ve sevgisiz büyüyen bu çocuklar doğal olarak akademik başarıyı sağlamakta zorlanıyorlar. Yedi yüz öğrencimiz var ve öğretmenlerin her biriyle yakından ilgilenebilmesi mümkün değil.

Öğr1: Annem ve babam ayrıldığından beri kendimi çok mutsuz hissediyorum. Mutlu aile tablolarını gördükçe hayata dair umutlarım tamamen bitiyor.

Öğr3: Üzerimde çok fazla baskı var. Kendi isteklerimin hiçbiri önemsenmiyor. Her şey sınavlardan ibaret değil.

V1: Boşanma durumu sonrasında ciddi bir gerileme yaşadım. Psikolog görüşmeleri dahi sorunu çözemedi. Bırakın akademik başarıyı mutlu olsun yeter durumuna geldik. Her isteğini yerine getirmeye çalışıyoruz. Ama mutlu olamıyoruz.

V2: Ne yaparsam yapayım çocuğumu mutlu edemiyorum. Uyarılarımızı hiç dikkate almıyor. Bizim tek derdimiz onun geleceği. Ancak çalıştığımız için sanırım yeterince ilgilenemiyoruz.

4.2.3. Psikolojik Etkenlerin Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözümüne Yönelik Bulgular

Tablo 11

Öğrencilerin psikolojilerini etkileyen problemlerin çözüm önerilerine ilişkin görüşler

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Öğrencilerin psikolojik problemlerinin çözüm önerileri	Rehberlik yapılmalı	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Öğr3, V1
	Kültürel, sportif vb. etkinlikler düzenlenmeli	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Y1, Y2, Y4, Y7, Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2
	Aile ziyaretleri yapılmalı	Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Y1, Y3, Y4, Y6, Y7

Tablo 11’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının öğrencilerin psikolojilerini etkileyen problemlerin çözüm önerilerine ilişkin görüşleri “öğrencilerin psikolojik problemlerinin çözüm önerileri teması” altında “rehberlik yapılmalı”, “kültürel, sportif vb. etkinlikler düzenlenmeli” ve “aile ziyaretleri yapılmalı” olarak üç alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanların on altı tanesi öğrencilerin psikolojik problemlerini çözmek için rehberlik yapılmalı, on beş tanesi kültürel, sportif vb. etkinlikler düzenlenmeli ve on üç tanesi de aile ziyaretleri yapılmalı şeklinde önerilerini belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt1: Rehber öğretmenlerin danışmanlık yapması lazım. Bizim uzmanlık alanımız olmadığı için psikolojik sorunların çözümünde biraz zorlanıyoruz. Okulumuzda kadrolu rehber öğretmenimiz yok. Görevlendirme ile çalışan bir rehber öğretmenimiz var ancak öğrenci sayısı açısından yetersiz kalıyor. Bu yüzden meslek liselerindeki rehber öğretmen sayıları arttırılmalı.

Öğt3: Çocukları rehberlik birimine yönlendirmeliyiz. Aile ile iş birliği yapabiliriz.

Öğt8: Psikolojik sorunları çözme noktasında öğretmenler olarak yalnız kalmamalıyız. Mutlaka iş birliği yapılmalı.

Y1: Meslek liselerinde psikolojik sorunu olan öğrenci sayısı diğer okullarla kıyaslama yaptığımızda ciddi ölçüde fazladır. Buna bağlı olarak meslek liselerinde rehber öğretmen çok daha fazla olmalı. Yönetmelik gereği okullarda beş yüz öğrenciye kadar bir rehber öğretmen normu veriliyor. Özellikle meslek liselerinde yaşanan sorunların diğer liselere nazaran fazla olması nedeniyle beş yüz öğrenci sınırı aşağı çekilmeli.

Y2: Psikolojik sorunlar konusunda bireysel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerimiz var. Bunlar için özel eğitim verilmeli.

Y3: Maddi durumu kötü olan öğrencilerin daha fazla psikolojik sorun yaşadığını gördüm. Bunun için okul olarak maddi durumu olmayan öğrencilere yardım etmeliyiz. Gücümüzün yettiğinde bu yardımı yapıyoruz ancak düzenli hale getirebilirsek birçok öğrencimizin sorununu çözebiliriz.

Öğr1: Spor turnuvaları düzenlenmesini istiyorum. En mutlu hissettiğim ders beden dersi. Enerjimizi atacak alanlar açılması gerekiyor.

Öğr2: Ailelerimizle görüşülmesini istiyorum. Ayrıca maddi desteğe de ihtiyacımız var.

Öğr3: Rehber hocasıyla daha sık görüşmek istiyorum. Orada kendimi iyi hissediyorum.

V1: Rehberlik servisinden destek istiyoruz. Bizden ziyade okuldaki öğretmenlerini dinliyor.

4.3. Aile Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular

Bu başlıkta aile faktörünün meslek liselerindeki akademik başarıyı nasıl etkilediğine yönelik görüşler yer almaktadır.

4.3.1. Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Veli Profiline İlişkin Bulgular

Tablo 12

Eğitim paydaşlarının kendi okullarındaki veli profiline ilişkin görüşleri

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Veli profili	İlgisizlik	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7,
	Eğitim Yetersizliği	Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6
	Geniş aile yapısı	Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7,
	Maddi gelir düşüklüğü	Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y7,
	Parçalanmış aile yapısı	Öğt2, Öğt4, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y2, Y3, Y5, Y6,
	Aşırı ilgi	Öğt1, Y2
	Cevap alınamadı	Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2

Tablo 12’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların kendi okullarındaki veli profiline ilişkin görüşleri “veli profili teması” altında “ilgisizlik”, “eğitim yetersizliği”, “geniş aile yapısı”, “maddi gelir düşüklüğü”, “parçalanmış aile yapısı”, “aşırı ilgi” ve “cevap alınamadı” olarak yedi alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanlardan Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2 kodlu katılımcılardan cevap alınamamıştır. Veli profiline ilişkin soru sorulup cevap alınan katılımcıların tamamı velilerin ilgisiz olduğunu, on üç tanesi eğitim yetersizliği özelliğini taşıdığını, on iki tanesi geniş aile yapısına sahip olduğunu, on tanesi düşük maddi gelirle ile yaşadığını, dokuz tanesi boşanmış

ebeveyn özelliğine sahip olduğunu ve iki tanesi de aşırı ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt1: Ailenin ilgisi başarı için çok önemlidir. Aile kendisini eğitimden soyutlarsa öğretmen tek başına çok ilerleyemez. Aşırı ilgi de sorun olabilir. Baskı getirebilir.

Öğt3: Geneli doğudan göç etmiş. İlkokul mezunu ya da okuryazar düzeyindedir. Çok çocuklu aileler. Dolayısıyla ilgisizler.

Öğt4: Aile eğitimin sacayaklarından birisidir. Olmazsa olmaz. Düşük-orta gelirli ailelerimiz var. Eğitimle çok az ilgililer.

Öğt5: Eğitim ailede başlar. Öğrencinin aile hayatının huzurlu olması yaşam kalitesini doğrudan etkiler. Öğrenci bu dönemde ergenlik çağında olduğundan birçok değişim ve uyum problemleri yaşar ve yaşanan bu problemler öğrencinin eğitim hayatını olumsuz etkiler. Bireyin hayatının en zor dönemlerinden biri olan ergenlik dönemi, aile desteği ile en az zararla atlatılmalıdır. Ancak bizim velilerimiz maalesef ilgisiz.

Öğt6: Çoğunluk anne-baba çalışan aile çocuğu. Ekonomik koşulları çok iyi olan da var çok düşük olan da. Anne-baba ayrı öğrenci sayısı da fazla.

Öğt8: Okul mevcudumuz çok kalabalık. Bu nedenle aileler ile iletişimimiz kuvvetli değil. Veli toplantılarına katılmayan bir veli profilimiz var.

Y1: Ailede olan her şey bizi etkiliyor. Bizim öğrencilerimizin ailesinden gerekli ilgiyi görmediğini düşünüyorum. Ailede annenin de çalışması nedeniyle bir ilgisizlik olabiliyor. Bizim bu açığı kapatmamız lazım ancak burada da sınıf mevcutlarının fazla oluşu karşımıza engel olarak çıkıyor. Meslek liseleri maalesef ailelerin gözünde önemsiz bir konumda. “Çocuğum hiçbir yeri kazanamadı en azından meslek lisesine gitsin.” anlayışına sahip birçok velimiz var. Bazı velilerimiz sorumluluğu tamamen okula atıyor ve okulla ilgiyi kesiyor. Aileden yeterli desteği göremiyoruz.

Y2: İlgisiz aileler akademik başarıdaki gerilemeye neden olmaktadır. Ailedeki bu durum çocuğun tüm davranışına yansımaktadır. İstemeyerek geliyor öğrenciler. Bu durumun oluşmasında ailenin büyük etkisi vardır. Meslek lisesi itibarsızlığının önemli bir kaynağı da medyadır. Sosyal medya olsun diziler olsun aileleri ve öğrencileri yanlış algılara

sürüklemektedir. Bunlara ek olarak bazı ailelerin aşırı beklenti ve ilgisi de sorunlara yol açıyor.

Y4: Maalesef okuma yazma oranı düşük bir aile profilimiz var. Ailelerimiz çok ilgisiz. Çocuklarını tanımayarak bizden istekte bulunuyorlar. Ancak bilmiyorlar ki istekleri çocuklarına uygun değil.

Y7: Meslek liseleri maalesef ailelerin gözünde önemsiz bir konumda. “Çocuğum hiçbir yeri kazanamadı en azından meslek lisesine gitsin.” anlayışına sahip birçok velimiz. Bazı velilerimiz sorumluluğu tamamen okula atıyor ve okulla ilgiyi kesiyor. Aileden yeterli desteği göremiyoruz.

4.3.2. Aile Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözümüne Yönelik Bulgular

Tablo 13

Aile faktörünün meslek liselerindeki olumsuz etkilerinin çözüm önerilerine ilişkin görüşler

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Aile faktörünün olumsuz etkilerinin çözüm önerileri	Veliler bilinçlendirilmelidir	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5
	Velilerle iş birliği yapılmalıdır	Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y6
	Ev ziyaretleri yapılmalıdır	Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Y1, Y4, Y6, Y7
	Cevap alınamadı	Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2

Tablo 13’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının aile faktörünün meslek liselerindeki olumsuz etkilerinin çözüm önerilerine ilişkin görüşleri “Aile faktörünün olumsuz etkilerinin çözüm önerileri teması” altında “veliler bilinçlendirilmelidir”, “velilerle iş birliği yapılmalıdır”, “ev ziyaretleri yapılmalıdır” ve “cevap alınamadı” olarak üç alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanlardan Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2 kodlu katılımcılardan cevap alınamamıştır. Aile faktörünün olumsuz etkilerinin çözüm önerilerine ilişkin soru sorulup cevap alınan katılımcıların on üçü velilerin bilinçlendirilmesini, on ikisi velilerle iş birliği yapılmasını ve sekiz tanesi de ev ziyaretlerinin yapılmasını önermişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt2: Veli ile sağlam iş birliği yapılmalıdır. Veli eğitim öğretimin önemli bir parçası olduğunu artık anlamalıdır. Ailelerimiz seminerlerle bilinçlendirilebilir. Ev ziyaretleri yapılarak aile-öğretmen-öğrenci ilişkisi daha sağlam kurulabilir.

Öğt3: Ailelerin okuldaki gözlemlerim doğrultusunda çocuklarına çok değer vermediklerini görmekteyim. Çocuklarını sevmeyi ve önemsemeyi öğrenmeliler. Gerektiğinde aileler uzmanlarca bilinçlendirilmeli.

Öğt6: Velinin öğrenciden anlık haberdar olmasını sağlayarak sorunları çözebiliriz.

Öğt7: Burada ne dersem diyeyim bunu bilinçli velilerle başarıya ulaştırabiliriz. O yüzden önce velileri bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

Y1: Çocuklar çok fazla ilgiye ihtiyaç duyuyor. Biz öğretmenlerin bu ilgiyi verebilmesi için de sınıf mevcutlarının düşürülmesi lazım. Bu yapılırsa ailenin çocuk üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmede önemli bir adım atılmış olur. Ailelerimiz seminerlerle bilinçlendirilebilir. Ev ziyaretleri ile aile-öğretmen-öğrenci ilişkisi sağlamlaştırılabilir.

Y2: Medyanın gücünü olumlu kullanmalıyız. Meslek liselerinin önemini anlatmalıyız. Böylelikle aileler de çocukların daha fazla değer verecektir. Aileleri bilinçlendirmeliyiz.

Y4: Aileleri eğitim öğretimden asla ayıramayız. Onlarla iş birliği içinde olmak akademik başarıyı sağlama noktasında zorunludur. Ailenin ilgisi gören çocuk da okulu zamanla sevmeye başlar.

Y6: Eğitimde veli katılımını arttırmak ve çeşitli etkinliklerle velilerin motivasyonunu arttırmak gerekmektedir.

4.4. Öğretmen Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular

Bu başlıkta öğretmen faktörünün meslek liselerindeki akademik başarıyı nasıl etkilediğine yönelik görüşler yer almaktadır.

4.4.1. Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Öğretmen Profiline İlişkin Bulgular

Tablo 14

Eğitim paydaşlarının kendi okullarındaki öğretmen profiline ilişkin görüşleri

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Öğretmen profili	Motivasyon eksikliği ve mutsuzluk	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt6, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2
	Kişisel gelişime kapalı	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt6, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Öğr1, Öğr2, Öğr3
	Paydaşlarla iletişimi zayıf	Öğt1, Öğt2, Öğt4, Öğt5, Öğt7 Y1, Y2, Y4, Y6, Y7
	Öğretmenler yeterli donanıma sahiptir	Öğt5, Öğt7, Y1, Y2, Y3, Öğr1, V1

Tablo 14’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının kendi okullarındaki öğretmen profiline ilişkin görüşleri “öğretmen profili teması” altında “motivasyon eksikliği ve mutsuzluk”, “kişisel gelişime kapalı”, “paydaşlarla iletişimi zayıf” ve “öğretmenler yeterli donanıma sahiptir” olarak dört alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanların on yedi tanesi öğretmenlerin motivasyon eksikliği yaşadığını ve mutsuz, on beş tanesi kişisel gelişime kapalı, on tanesi paydaşlarla iletişiminin zayıf ve sekiz tanesi de yeterli donanıma sahip olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt2: Bir öğretmen sayesinde bir öğrencinin hayatı tamamen değişebilir. Fakat öğretmenler meslek liseleri hakkında kötü bir genel tutuma sahipler. Öğrencilerin isteksiz ve başarısız olduğunu algısı öğretmenlerde hakim. Bu düşünce tüm paydaşların motivasyonunu düşürmektedir. Bazı veliler sorumluluklarını öğretmenin üstüne atmaktadır. Okul yönetimi öğretmenlerin motivasyonlarının düştüklerini bazen anlayamıyorlar.

Öğt6: Eğitimi etkileyen en önemli faktör öğretmendir. Öğretmen çağın gereklerine göre sürekli kendisini güncellemelidir. Öğretmenlerimizin bazıları bunu önemsememektedir. Öğrencinin aklına giden yolun kalbinden geçtiğinin bilincinde olmalı ve öğrenci ile iletişim yollarını açık tutmalı. Öğrenciye eğitim gördüğü alanı sevdirmeli ve başarı duygusunu tattırmalıdır. Öğretmen her anlamda öğrencilere ve diğer öğretmenlere örnek olmalıdır. Bunları yapamayan öğretmenlerimiz maalesef vardır.

Öğt7: Öğretmenlerimizin çoğu, alanlarında son derece yeterli donanıma sahiptir. Bazen velilerle konuşmakta ve anlaşmakta zorlanıyoruz.

Y1: Fiziki etkenler bazen öğretmenin önünde oluyor. Yani öğretmen ileri düzey deneyime sahip olsa bile gerekli ekipmanlara sahip değilse çeşitli sorunlar oluşur. Buna ek olarak özellikle meslek öğretmenleri kendilerini güncel tutmalıdır. Yenileşmeye, gelişmeye açık olmalıdır. Bu anlamda da sorunlar olabiliyor. Meslek liselerindeki meslek öğretmenlerinin mesleki beceri açısından eksik olduğunu düşünüyorum.

Y2: Öğretmen vardır ipe götürür öğretmen vardır ipten alır. Öğretmenin ilgi, alakası çok önemlidir. Çocuklara hayat yolcuğunda rehber olmalıyız. Onların kalbine dokunursak yapamayacakları bir şey yok. Sadece derse giren öğretmen de var kanalizasyona giren de. Bazı öğretmenlerimiz çok ilgisiz.

Y3: Öğretmen yeniliğe açık olmalı ve kendisini sürekli geliştirmelidir. Ancak bizler değişime açık değiliz. Öğretmenler kendi aralarında birlik olmalı. Bunların sağlanması akademik başarıyı da etkiler. Yüksek lisanslı öğretmen sayımız oldukça fazla. Bireysel proje yapan öğretmenlerimiz var.

Y4: Okulumuzda bazı uyumsuzluklar görmekteyiz. İdarenin aldığı kararlara karşı çıkma veya bu kararlara uymama sorunları var. Bu bağlamda disiplin sorunlarını çözmede sorun yaşıyoruz. Okulumuzda fedakar öğretmenler de var ancak sayıları az. Birlikte hareket edemiyoruz bazı hocalarımız umursamaz davranıyor.

Öğr1: Bazı öğretmenlerimiz derslerini çok özenli işlerken bazıları ise derse dahi zamanında gelmiyor. Sürekli azarlanıyoruz. Bazı konularda onlara hak veriyorum ancak bizlerin ilgiye ve sevgiye ihtiyacı var

Öğr2: Zaman zaman değersiz olduğumu hissediyorum. Bazı hocalarımız bizlere güvenmiyor. Meslek lisesi başarısız öğrencilerle doludur, anlayışına sahip hocalarımız var. Bizlerin sevgiye ihtiyacı var. Bunu göremeyince de okuldan soğuyoruz. Tabi bunların yanında bizden umutlu olan, ilgili ve sevgili hocalarımız da var.

V1: Öğretmenlerimiz son derece ilgili. Özellikle sınıf öğretmeni ile her konuda iletişim halindeyiz.

V2: İlgili öğretmen de var ilgisiz de. Hocalarla görüşmeye gittiğimizde bazı hocalar veli gördüklerine üzülmüş gibiler.

4.4.2. Öğretmen Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözümüne Yönelik Bulgular

Tablo 15

Öğretmen faktörünün meslek liselerindeki olumsuz etkilerinin çözüm önerilerine yönelik görüşler

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Öğretmen faktörünün olumsuz etkilerinin çözüm önerileri	Ortak amaçlar belirlenmeli	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5 Öğt6, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6,
	Aidiyet duygusu sağlanmalı	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt6, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6
	Kişisel gelişimleri desteklenmeli	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt6, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6,
	Denetim arttırılmalı	Öğt3, Öğt5, Öğt7, Y1, Y2, Y3,
	Yıpranma payı verilmeli	Öğt3, Öğt4, Öğt6, Y3, Y4, Y7
	Cevap alınamadı	Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2

Tablo 15’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının öğretmen faktörünün meslek liselerindeki olumsuz etkilerinin çözüm önerilerine yönelik görüşleri

“öğretmen faktörünün olumsuz etkilerinin çözüm önerileri teması” altında “ortak amaçlar belirlenmeli”, “aidiyet duygusu sağlanmalı”, “kişisel gelişimleri desteklenmeli”, “denetim arttırılmalı”, “yıpranma payı verilmeli” ve “cevap alınamadı” olarak altı alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanlardan Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2 kodlu katılımcılardan cevap alınamamıştır. Öğretmen faktörünün meslek liselerindeki olumsuz etkilerinin çözüm önerilerine yönelik soru sorulup cevap alınan katılımcıların on üç tanesi ortak amaçlar belirlenmesinin, on iki tanesi aidiyet duygusu sağlanmasının, on tanesi kişisel gelişimleri desteklenmesinin, altı tanesi denetim arttırılmasının ve beş tanesi de yıpranma payı verilmesinin önemini belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt1: Öğretmenin mutlu edilmesi gerekiyor. Öğretmen kendisini sürekli güncel tutmalıdır. Bilgi seviyesini en üst düzeyde tutmalıdır.

Öğt2: Öğretmen başarının temel unsurunu oluşturur. Öğretmen bunun bilincinde olmalı, Okul yönetimi öğretmenlerinin motivasyonlarını yüksek tutmak için çabalamalıdır

Öğt3: İdari denetimler sıklaştırılmalıdır. Hizmet içi eğitimler arttırılmalıdır.

Öğt8: Öğretmenler olarak ortak bir hedef belirleyip bu hedef uğruna çabalamalıyız.

Y1: Ben öğretmenin etkisiyle oluşan bir sorun olduğunu düşünmüyorum. Başka etkenlerle öğretmenlerin zorlandığı noktalar olduğunu söyleyebilirim. Örneğin siz donanımsal yardım olarak öğretmene yardımcı olmazsanız tabi ki öğretmen başarıya ulaşamaz. Gerekli şartlar sağlandığında hiçbir öğretmenin yetersiz kalacağına inanmıyorum.

Y2: Onların istekleri önemsenmeli. Özel günlerde onları hatırlayarak memnun etmeliyiz.

Y5: Aile olmaya çalışmalıyız. Özel günlerde etkinlikler yapmalıyız.

Y7: Meslek liselerindeki yıpranma payı düşünülerek kültür öğretmenlerinin de daha fazla gelir elde etmesi gerekiyor. Buna ek olarak daha fazla hizmet puanı almayı hak ettiklerini düşünüyorum. Bu işi önemsersek onların motivasyonu da artacaktır.

4.5. Okul Yönetimi Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular

Bu başlıkta okul yönetimi faktörünün meslek liselerindeki akademik başarıyı nasıl etkilediğine yönelik görüşler yer almaktadır.

4.5.1. Eğitim Paydaşlarının Kendi Okullarındaki Okul Yönetimi Profiline İlişkin Bulgular

Tablo 16

Eğitim paydaşlarının kendi okullarındaki okul yönetimi profiline ilişkin görüşleri

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Okul yönetimi profili	Fiziki imkanları sağlayıcı	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5 Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Öğr1, Öğr2
	İletişim eksikliği	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt6, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Öğr1, Öğr3
	Vizyonsuzluk	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5 Öğt6, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Öğr3
	Disiplin sağlayıcı	Öğr1, Öğt3, Öğt4, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, V1
	İletişim gücü yüksek	Öğt3, Öğt4, Öğt6, Y3, Y4, Y6 Y7, Öğr2

Tablo 16’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının kendi okullarındaki okul yönetimi profiline ilişkin görüşleri “okul yönetimi profili teması” altında “fiziki imkanları sağlayıcı”, “iletişim eksikliği”, “vizyonsuzluk”, “disiplin sağlayıcı” ve “iletişim gücü yüksek” olarak beş alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanların on yedi tanesi okul yönetiminin fiziki imkanları sağlayıcı olduğunu, on dört tanesi iletişim eksikliği yaşadığını, on iki tanesi vizyonsuz, on iki tanesi

disiplinden sorumlu ve sekiz tanesi de iletişim gücünün yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt1: Gerekli fiziki imkanları sağlamaktadır. Sadece idareci öğretmen iletişimde zayıflar. Disiplin konusunda da bazen tolerans göstermemeleri gerekmektedir.

Öğt4: Okul idaresi misyon ve vizyon konusunda önder olursa başarı sağlanır. Okul yönetimi yolu açarsa, engelleyici olmazsa akademik başarı artar. Uyumlu bir idari kadromuz var.

Öğt5: Meslek lisesindeki okul yönetimi, ağırlıklı olarak okulda eğitimi verilen meslek alan öğretmenlerinden oluşmalı. Bu anlamda sorun yaşayabiliyoruz.

Öğt6: Yönetim ekibi birbiri ile uyumlu olarak çalışabilen bir ekip. Okul müdürü ve müdür yardımcıları görev ve sorumluluk alanlarında oldukça koordineli çalışıyorlar.

Öğt8: Okul yönetimi, okulda öğrencilerin ve öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu şartları sağlamakla mükelleftir. Bu noktada da sorunlar oluşabiliyor. Bütçe yetersizliği olabiliyor, yeterli ihtiyaç tespiti yapılmamış olunabiliyor. Okul yönetimi disiplin durumlarında bazen çözümsüz kalabilmektedir.

Y1: Meslek liselerindeki okul yönetimlerinin öğrenciden beklentileri vardır. Ancak bu beklentiyi mantıklı belirlemek gerekir. Tabi ki üniversite kazanılması önemlidir ancak yüz mezundan kırk beş tanesinin üniversite kazanmasını beklemek yanlıştır. Ben yüz öğrencinin en az kırk beş tanesinin aynı alanda çalıştığını görmek isterim. On tanesinin üniversitede olmasını beklerim. Yani öğrencilerimizin akademik başarısını üniversite kazanan sayısı ile ölçemeyiz. Meslek liselerinin ana amacı bu değildir.

Y4: Okul yönetimine çok iş düşmektedir. Gerekli fiziki şartları oluşturan da yönetimdir, akademik manada vizyonu belirleyen de. Özellikle paydaşlar arasındaki sağlıklı iletişimi sağlamak önemli bir görev olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gereklilikleri sağladığımızı düşünüyorum.

Y6: Ekip çalışmasına önem veren, çalışanları destekleyen, pozitif ve demokratik bir profile sahiptir.

Öğr1: Okul kuralları bizleri çok sıkıyor. Daha özgür bir ortam istiyoruz. Kılık kıyafet serbestliği istiyoruz. Okul yönetimimizin çok sert olduğunu düşünüyorum.

Öğr2: İdarecilerimizin çok iyi olduğunu söylemeliyim. İsteklerimizi odalarına kadar gidip rahatlıkla dile getirebiliyoruz. Bizleri önemsediklerini hissediyorum.

Öğr3: Bazı zamanlarda bizlerden fazla şey beklediklerini düşünüyorum. İdarenin daha anlayışlı olmasını isterdim.

V1: Okul idaresi her konuda bilgilendirme yapıyor. Bu açıdan gayet memnunum. Disiplin açısından da son derece hassaslar.

4.5.2. Okul Yönetimi Faktörünün Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözümüne Yönelik Bulgular

Tablo 17

Okul yönetimi faktörünün meslek liselerindeki olumsuz etkilerinin çözüm önerilerine yönelik görüşler

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Okul yönetimi faktörünün olumsuz etkilerinin çözüm önerileri	Karar süreçlerine öğretmenler de katılmalı	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5 Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y2, Y3, Y4, Y5, Öğr1, Öğr2
	Adil olunmalı	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y6, Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2
	Vizyon belirlenmeli	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5 Öğt6, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7
	Hizmet içi eğitimler verilmeli	Öğt3, Öğt4, Öğt6, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4
	Yeterli bütçe sağlanmalı	Öğt3, Öğt4, Y1, Y2, Y3, Y6, Y7

Tablo 17’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının okul yönetimi faktörünün meslek liselerindeki olumsuz etkilerinin çözüm önerilerine yönelik görüşleri “okul yönetimi faktörünün olumsuz etkilerinin çözüm önerileri teması” altında “karar süreçlerine öğretmenler de katılmalı”, “adil olunmalı”, “vizyon belirlenmeli”, “hizmet içi eğitimler verilmeli” ve “yeterli bütçe sağlanmalı” olarak beş alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanların on dört tanesi okul yönetiminin öğretmenleri karar sürecine katmaları, on üç tanesi adil olması, on iki tanesi vizyon belirlemeleri, sekiz tanesi hizmet içi eğitimler almasının ve yedi tanesi de yeterli bütçe sağlanmasının gerekliliğini belirtmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğr1: Öğretmen idareci ilişkisini daha sıcak tutmalılar. Bu da onların görüşlerine sık sık önem vermekten geçer. Bir karar alırken bizleri de sürecin içine katmalılar.

Öğt2: Her şeyden önce değerli olduğumuzu hissettirmeliler. Mantıklı beklentileri olmalı bizden. Bir sınıfta yazılı notları düşük olunca baş hatalı öğretmenler görülüyor. Çok fazla iş yükü var. Hep belirli isimlere fazla görev veriliyor.

Öğt4: Anlayışlı olmak çok önemlidir. Bir de herkese açık kurallar konulmalı, kişiye göre hareket edilmemelidir.

Öğt5: Okul yönetimi aldığı tüm kararları öğretmenlerle istişare ederek almalı. Ortaokul öğrencilerine okul ve okulda bulunan alanlar iyi bir şekilde tanıtılarak başarılı öğrencilerin okula gelmesi sağlanmalı. Öğretmenlere gereksiz ilave iş yükü yüklenmemeli. Öğretmenlerin alanlarında yaptığı çalışmalar desteklenmeli ve öğretmenin işi kolaylaştırılmalı. Disiplinin olmazsa başarının da olmayacağını bilincinde olarak okulda disiplin sağlanmalı. İdareciler öğrenci ve öğretmenlere örnek olmalıdır.

Öğt6: Sorun olduğunda çözüm odaklı olunup idareye çözüm alternatifleri ile gidilirse sorunlar çözülür. Bir olaya kendi penceremizden bakmak olumsuz etkileri ortadan kaldırmaz.

Y1: Okul yönetimi bazı durumlarda bütçeye ihtiyaç duyuyor. Bu konuda gerekli destek sağlanmalı. Bunun için de özel kuruluşlarla anlaşma yollarına gidilebilir.

Y2: Okul yönetimi öğretmenini mutlu etmelidir. Ayrıca okul yönetimi öğretmenleriyle iletişimi önemsemelidir. Arada asla duvar olmamalıdır. Bu iletişim esnasında kişisel durumlar devreye girmemelidir. Öğretmenlerden de yeri geldiğinde görüşler alabiliriz.

Y3: Okul yönetimi disipline önem vermelidir. Gerektiğinde sert bir yönetim olmalıdır ancak öğrenci yönetim bağımlı da kurmak gereklidir. Çocuklarla yöneticiler arasında ulaşılmaz bir yol olmamalı. Aradaki soğuk duvarları kaldırmalıyız.

Y4: Gerekli hizmet içi eğitimler verilmelidir. Bazı zamanlarda öğretmen idareci iletişimi zayıf kalabilir. Böyle durumlarda sorundan uzak kalmayıp sorunu çözmeye odaklanılmalıdır.

Y7: Okul yönetimi öğretmenlerin ve öğrencilerin önerilerini önemsemelidir.

Öğr1: Bizlere değer vermelerini istiyoruz. Kurallar tabi ki olmalı ancak sadece sert yönünü görüyoruz idarenin. Onların bizlerle daha yakın ilişki kurması lazım. Başarılı öğrencilere nasıl davranılıyorsa aynısını istiyoruz.

V2: Disiplin süreçlerinde adaletli olunmuyor. Benim çocuğumu kışkırtan ceza almıyor, çocuğum tepki gösterince ceza alıyor.

4.6. Mesleki ve Teknik Eğitim Politikasının Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerine Yönelik Bulgular

Tablo 18

Mesleki eğitim politikasının meslek liselerindeki olumsuz etkilerine yönelik görüşler

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Mesleki eğitim politikasının olumsuz etkileri	Sürekli güncelleme yapılması	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y7
	Öğretmenleri ve öğrencileri itibarsızlaştırma	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y6, Y7
	Karar sürecinde öğretmenlerin yer almaması	Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y6, Y7
	Ücretli öğretmenlik sistemi	Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y7
	Yükseköğrenime yönelik derslerin fazlalığı	Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Y1, Y3, Y4
Mesleki alan çeşitliliğinin olmaması	Öğt1, Öğt4, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y2, Y5	

Tablo 18’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının mesleki eğitim politikasının meslek liselerindeki olumsuz etkilerine yönelik görüşleri; “mesleki eğitim politikasının olumsuz etkileri teması” altında “sürekli güncelleme yapılması”, “öğretmenleri ve öğrencileri İtibarsızlaştırma”, “karar sürecinde öğretmenlerin yer almaması”, “ücretli öğretmenlik sistemi”, “yükseköğrenime yönelik derslerin fazlalığı” ve “mesleki alan çeşitliliğinin azlığı” olarak altı alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanlardan Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2 kodlu katılımcılardan cevap alınamamıştır. Mesleki eğitim politikasının meslek liselerindeki olumsuz etkilerine yönelik soru sorulup cevap alınan katılımcıların on dört tanesi mesleki eğitim politikalarında sürekli güncelleme yapıldığını, on dört tanesi mesleki eğitim politikalarının öğretmenleri ve öğrencileri itibarsızlaştırdığını, on üçü mesleki eğitim politikalarında karar sürecinde öğretmenlerin yer almadığını, on ikisi ücretli öğretmenlik sisteminin bulunduğunu, sekiz tanesi yükseköğrenime yönelik derslerin fazla olduğunu ve yedi tanesi de mesleki alan çeşitliliğinin olmadığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt1: Yeterli adımlar atılmadı. Geç kalındı. Ayrıca sürekli programlar değişiyor. Hangisi iyi hangisi kötü anlayamıyoruz.

Öğt2: Meslek lisesinin ve öğretmenlerin itibarsızlaştırılması da başarıyı etkiliyor.

Öğt3: Yükseköğrenime yönelik ders verilmemesi lazım. Meslek liselerinin özendirilmesi gerekiyor. İş sahalarının artması gerek.

Öğt5: Öğrencinin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirme yapılmıyor. Öğrenciler istemediği bölümlerde okuyorlar. Bu isteksizlikle akademik başarı elde etmek imkansızdır.

Öğt6: Sınav kazanamamış kendini tanıyamamış öğrencilerin mesleki eğitim mecburiyet görmesi en büyük olumsuzluk. Kendilerini ikinci sınıf hissediyorlar. Mesleki eğitimdeki meslek dersleri yanında aldıkları kültür ders saatleri çok fazladır. Meslek lisesi öğrencisinin genel lise öğrencisinin aldığı ders saati kadar matematik almasına gerek yok. Bunlar otomatikman başarıyı etkiler.

Öğt7: Misyon ve vizyon belirlerken bölgenin yerel ihtiyaçları dikkate alınmıyor. Doğru hedefler belirlenmeli.

Öğt8: Gerçekleşmesi mümkün olan hedefler koymak gerekiyor. Maalesef gerçekçi olma noktasında sorunlar yaşıyoruz. Bakanlık, meslek lisesi öğrencilerini halen yazılı notları ve YKS puanlarıyla değerlendiriyor. Oysa meslek liselerinin kurulma amacı bunlar değildir.

Y1: Bu anlamda 2023 vizyonunu önemsiyorum. Meslek liselerinde bir dönüşüm hedefleniyor. Bu dönüşümden vazgeçilmemeli. Son dört yılda üç kez çerçeve programın değiştiğini görmekteyiz. Yapılan değişimin sonucu göremeden bir kez daha değiştirmişiz. Bu da girdi çıktı değerlendirmesini doğru yapamıyor olmamıza neden oluyor. Mecliste yeni bir yasa tasarısı var onu önemsiyorum. Bizim öğrencilerimizin daha çok işletmelerde eğitim alması lazım. Yönetmelik gereği öğrencilerimize alt sınıflarda da staj yaptırabiliyoruz ancak bu konuda işletmelerle anlaşabilmek mümkün olmuyor. İşletmeler bunu bir yük olarak görüyor.

Y2: Meslek lisesi memleket meselesidir. Meslek liseleri mini birer fabrikadır. Ülke olarak bunun farkına varıp meslek liselerine gerekli değeri vermeliyiz. Pandemi döneminde önemimiz anlaşıldı. Maske, kolonya vs. üretiminde ön saflarda yer aldı meslek liseleri. Herkes beyaz gömlek sevdasına düşmemeli. Bu anlayışı kırmalıyız. Bu düşünce ile sürekli fen ve Anadolu liseleri açılıyor. Böylelikle o liselerinde kalitesi düşüyor. Eğitime siyaset asla girmemelidir. Bunu sağlarsak başarımız artacaktır.

Y3: Teoride politikamız çok güzel ancak uygulama henüz göremedik. Çok hızlı değişimleri görüyoruz. Yapılan değişimin sonucu göremeden bir daha değişiklik yapıyoruz. İlçe milli eğitim öğretmenleri önemsemiyor. Öğretmen itibarsızlığı maalesef yaşanmaktadır. Meslek liselerinin reklamı yapılmıyor.

Y4: Öğretmenleri önemseyen bir sistemimiz yok. Veliyi daha fazla önemsiyorlar. Ciddi manada itibar kaybımız var. Meslek liselerine yeterli değer verilmiyor. Reklamı yapılamadığı için herkeste olumsuz bir meslek lisesi algısı mevcut. Personel bulmada sorun yaşıyoruz. Önceden öğrenci sınavla alınıyordu, Şimdi ise puanı düşük olanlar geliyor. Alanlarıyla alakalı becerisi olmayanlar geliyor.

Y5: Mezun öğrencilerin istihdamı noktasında sorunlar var. Mezun olan öğrencilerim büyük çoğunluğu kendi mesleğini icra etmiyor. Sürekli değişiklik yapıyoruz. Ücretli öğretmenlik

hala devam etmekte. Alan dışı öğretmenler derslere girmektedir. Öğretmenler itibarsız hale geldi.

Y6: Meslek dalları iş hayatında çok fazlayken meslek liselerinde bu dallar sıkıştırılmış durumda. Dört yıllık bir mesleki eğitimin fazla olduğunu düşünüyorum. 12.sınıfta haftada üç gün yapılan staj çok yetersizdir. Buna ek olarak çoğu staj yerinde öğrencilere gerekli sorumluluk verilmemektedir. Haliyle öğrenciler meslek öğrenememektedir.

4.6.1. Mesleki ve Teknik Eğitim Politikasının Meslek Liselerindeki Olumsuz Etkilerinin Çözümüne Yönelik Bulgular

Tablo 19

Mesleki eğitim politikasının meslek liselerindeki olumsuz etkilerinin çözüm önerilerine yönelik görüşler

Ana tema	Alt temalar	Katılımcı kodu
Mesleki eğitim politikasının olumsuz etkilerinin çözüm önerileri	Sürekli değişimden vazgeçilmeli	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y7
	Karar sürecinde öğretmenler de yer almalı	Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y6, Y7
	Bölgesel ihtiyaçlar önemsenmeli	Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7
	İş istihdamı sağlanmalı	Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y4, Y5, Y6, Y7
	Meslek liselerinin tanıtımı yapılmalı	Öğt1, Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Öğt6, Y2, Y3, Y4, Y5
	Ücretli öğretmenlik kaldırılmalı	Öğt2, Öğt4, Öğt5, Öğt7, Öğt8, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5
	Uygulamalı derslere ağırlık verilmeli	Öğt2, Öğt3, Öğt6, Öğt7, Y1, Y2, Y3, Y4
	Doğru mesleki yönlendirme yapılmalı	Öğt1, Öğt3, Öğt4, Öğt5, Y3, Y5, Y7

Sektörel anlaşmalar yapılmalı	Öğt2, Öğt3, Öğt4, Öğt6, Y2, Y4, Y7
Öğrenci kontenjanları planlı açılmalı	Y1, Y2, Y3, Y4, Y7
Sınıf geçme sistemi gözden geçirilmeli	Öğt4, Öğt5, Y3, Y4
Cevap alınamadı	Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2

Tablo 19’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının mesleki eğitim politikasının meslek liselerindeki olumsuz etkilerinin çözüm önerilerine yönelik görüşleri “mesleki eğitim politikasının olumsuz etkilerinin çözüm önerileri teması” altında “sürekli değişimden vazgeçilmeli”, “karar sürecinde öğretmenler de yer almalı”, “bölgesel ihtiyaçlar önemsenmeli”, “iş istihdamı sağlanmalı”, “meslek liselerinin tanıtımı yapılmalı”, “ücretli öğretmenlik kaldırılmalı”, “meslek liselerinin tanıtımı yapılmalı”, “ücretli öğretmenlik kaldırılmalı”, “uygulamalı derslere ağırlık verilmeli”, “doğru mesleki yönlendirme yapılmalı”, “sektörel anlaşmalar yapılmalı”, “öğrenci kontenjanları planlı açılmalı” ve “sınıf geçme sistemi gözden geçirilmeli” olarak on bir alt temada ele alınmıştır.

Araştırmaya katılanlardan Öğr1, Öğr2, Öğr3, V1, V2 kodlu katılımcılardan cevap alınamamıştır. Mesleki eğitim politikasının meslek liselerindeki olumsuz etkilerinin çözüm önerilerine yönelik soru sorulup cevap alınan katılımcılardan on dört tanesi sürekli değişimden vazgeçilmesinin, on üç tanesi karar sürecinde öğretmenlerin yer almasının, on üç tanesi bölgesel ihtiyaçların önemsenmesinin, on iki tanesi iş istihdamı sağlanmasının, on tanesi meslek liselerinin tanıtımının yapılmasının, on tanesi ücretli öğretmenliğin kaldırılmasının, sekiz tanesi uygulamalı derslere ağırlık verilmesinin, yedi tanesi doğru mesleki yönlendirmenin yapılmasının, yedi tanesi sektörel anlaşmaların yapılmasının, beşi öğrenci kontenjanlarının planlı açılmasının ve dördü de sınıf geçme sisteminin gözden geçirilmesinin gerekliliğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanların bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öğt1: Artık sürekli değişimden vazgeçilmeli ve değişimler bizlerin görüşleri ile şekillenmeli. İtibarımız geri verilmeli.

Öğt3: Özel sektörle iş birliği yapılarak iş olanakları arttırılmalı. Teorik derslerden ziyade saha eğitimine önem verilmeli.

Öğt5: Mesleki eğitim politikası meslek liseleri üzerindeki olumsuz algıyı değiştirecek şekilde olmalı. En önemlisi öğrencinin ilgi, istek ve yeteneğine göre alan ve dallara yetiştirilmesine olanak sağlamalıdır. Mesleki eğitimde düzenleme yapılırken toplumun sosyokültürel yapısı göz ardı edilmemelidir. Meslek dersleri öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlerinde nicelikten çok niteliğe önem verilmeli, yani eğitimler alanında otorite olarak kabul edilen kurum, kuruluş ve kişiler tarafından verilmeli.

Öğt6: Mesleki eğitime ilköğretimden itibaren etkili bir yönlendirme ve rehberlik hizmeti olarak öğrenci gelmeli. Mesleki eğitime özendirilmeli, tanıtım fuarları yapıp ilköğretim öğrencileri etkin olarak katılmalı. Kültür derslerinin saatleri düşürülmeli.

Öğt7: Yerel uygulamalara yer verilebilir. Yani bölgenin ihtiyacına dönük aynı mesleklerde farklı uygulamalara ağırlık verilebilir.

Y1: Meslek liseleri anlamında gelişmiş ülkelerin programları incelenmelidir. Başarılı ülkelerin sistemlerini kendi ülkemizin mayasında yoğurarak şekil verip kendi okullarımızda uygulamalıyız. Öğrenci 10. Sınıfta işletmeye alınmalı. Artan çalışma günüyle mezun olana kadar staj görmeli.

Y2: Ücretli öğretmenlik kalkmalı. Siyasetin etkilerini en aza indirmeliyiz. Meslek liselerindeki kontenjanlar arttırılmalı. Meslek liselerindeki üretimi arttırmalıyız. Sürekli değişiklik yapmaktan kaçınmalıyız. Planlı değişikliklerle girdi çıktı sürecini tamamlamalıyız.

Y3: Meslek liselerindeki alanları açarken bölge ihtiyacını önemsemeliyiz. Bunu yapamayınca çocuklarımız okuduğu alanda değil de başka alanlara yöneliyor. Bakanlığın şöyle bir çalışma yapmasını çok isterim: Gerekli ekip kurularak tüm ülke oku okul gezilecek. Esnaflarla konuşulacak. Bunun sonucunda açılması gerekli alanlar belirlenmeli. Öğrenci alımı da ona göre olmalı.

Y4: Meslek lisesinde okumaya uygun olmayanlar çıraklık sistemine dahil edilmeli. Buna bağlı olarak da zorunlu eğitim liseden kalkmalı. Sınıf geçme sistemi değişmeli. Nasıl olsa geçirim, düşüncesi ile öğrenciler okulu önemsemiyor. İtibar kaybımız geri verilmeli. Sürekli değişim olmamalı. Değişime karar verildiğinde bizlerin görüşleri yerinde alınmalı.

Y5: Mezun öğrencilerin istihdamı sağlanmalı. Bunun için de hem özel hem de devlet kurumlarıyla anlaşmalar yapılmalıdır.

Y7: İş başında eğitimi önemsemeliyiz. Devlet, meslek liselerine ayırdığı bütçeyi işletmelere yönlendirirse çok daha verimli olur. İşletmeler teçhizatlarını modern tutmak zorundadır. Böylelikle öğrenciler en güncel araçlarla mesleklerini öğrenecektir. İşletmelere daha fazla yetki verilmelidir ve sık sık devlet denetiminden geçirilmelidir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Fiziksel gereksinimlerin ileriki kuşakların eğitiminde lazım olduğu, gelişmiş eğitim programları ve uygulayıcılarının yanında modern hayata uygun ve emsal özellikte bulunmasının gerekliliği; herkesçe onaylanmaktadır (Başar, 2000). Araştırmaya katılan eğitim paydaşlarının da büyük çoğunluğu, meslek liselerinde akademik başarının elde edilebilmesi için fiziki olanakların sağlanmasını zorunlu görmektedir. Fiziki olanaklar olmadan akademik başarının gelmeyeceğini savunan katılımcılar, fiziki olanakların sağlanması noktasında Milli Eğitim Bakanlığı ve okul yönetimini sorumlu olarak görmektedir.

Katılımcıların çoğu okullarında çeşitli fiziki eksiklikleri belirtmiştir. Katılımcıların çoğu atölyedeki malzemelerin ve makinelerin modern çağa ayak uyduramadıklarını ifade etmişlerdir. Bu eksikliklerin giderilebilmesi adına öncelikle okullara gerekli maddi desteğin yapılmasını, akabinde de laboratuvar-atölye sayısının artırılmasını ve ekipmanların yenilenmesini çözüm önerileri olarak beyan etmişlerdir. Ekipmanların yenilenmesi ve staj hususunda da özel kuruluşlarla iş birliği yapmanın önemli olduğu vurgulanmıştır. “Devlet denetimi dahilinde özel kurumların mesleki ve teknik eğitimi iyileştirme çalışmaları özendirilmelidir. Resmi ve özel kurumlarda, örgün mesleki teknik eğitim hayatına ekonomik bakımdan yardım edilmesine kıymet gösterilmelidir (Geçer, 2001: 68).

Eğitime bakış yönümüz ve eğitimi yorumlama biçimimiz, kuşkusuz Covid-19 pandemi buhranına teslim olmamızla beraber değişime uğramıştır (Bozkurt ve Sharma, 2020). COVID-19 pandemi döneminde eğitim gören bireylerin virüse maruz kalma ve ölüm korkusu gibi sebeplerle meydana gelen olumsuz birtakım duygularla sosyal hayattan

uzaklaşma durumlarının, mesleki beklentinin ve tahsil beklentisini körelttiği görülmüştür (Uçkaç, 2021). Wang ve arkadaşları (2020) COVID-19 pandemi sürecinin psikolojik sağlamlılık üstünde büyük oranda etki sahibi olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşlerle paralel olarak pandeminin eğitim-öğretim hayatına birçok olumsuz etkisinin olduğu noktasında tüm katılımcılar hemfikirdir. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında pandeminin öğrencileri psikolojik açıdan etkilediği görülmektedir. Pandemiden kaynaklı sorunların çözümünde de en önemli faktörün rehberlik servisi olduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

Meslek liselerindeki akademik başarıyı etkileyen psikolojik faktörlere bakıldığında en büyük etkenin aile olduğu katılımcıların çoğunluğu tarafından belirtilmiştir. Katılımcıların psikolojik sorunları genel olarak öğrenci odaklı belirttiği görülmektedir. Bu sorunların çözümünde de birincil görevin rehberlik servisinde olduğunu dile getirmişlerdir. Buna ek olarak öğrenciler ve aileleriyle yakından ilgilenilmesinin gerekliliği katılımcılarca belirtilmiştir. Bu öneriyle aynı doğrultuda verilere ulaşılan çalışmalar vardır: Aile ziyaretleri yapılan öğrencilerin arkadaşlarına, okullarına ve öğretmenlerine karşı tutumları olumlu yönde gelişme göstermektedir (Kaplan, vd., 2013). Argon ve Kıyıcı (2012) öğretmen düşüncelerinden yola çıkarak gerçekleştirdikleri araştırmalarında aile ev görüşmelerinin akademik başarıyı sağlama hususunda önem arz ettiğini belirtmişlerdir.

Okul ile iş birliği yapan, çocuklarıyla yeteri kadar ilgilenen velilerin çocuklarının okulda daha başarılı olduğunu söylemeliyiz (Çelenk, 2003). Bu görüşten yola çıkarak meslek liselerinde akademik başarıyı elde etme adına aile faktörünü göz ardı edemeyiz. Bu çalışmada da bunun önemini görmekteyiz. Meslek liselerindeki veli profiliyle ilgili olarak katılımcıların tamamının velilerin ilgisizliğinden yakındığını görmekteyiz. Çok az sayıda velinin ilgili oldu düşünülmektedir. Ancak bu velilerin de çocuklarından fazla beklenti içinde oldukları için onları baskı altına aldığı beyan edilmektedir. Bu sorunun çözümü için de velilerin toplantılarla bilinçlendirilmesinin ve çeşitli aktivitelerle okula aidiyetinin sağlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Dam (2008) de ailesinden ilgi gören ve görmeyen öğrencilerin akademik başarısını karşılaştırdığı çalışmasında akademik başarı için ailenin katkısını vazgeçilmez görmektedir.

Öğretmen tutumu öğrencinin akademik başarısı üzerinde etkilidir (İncirci, 2021). Aynı düşüncenin var olduğu başka bir çalışmada öğrenciler; dersi yeterince anlamakta başarılı olamama, öğreticilerin verimli olamaması, öğretmen ilgi eksikliği, aile kaynaklı

sıkıntılar ve düzensiz çalışma durumlarını başarılı olamama sebepleri olarak dile getirmişlerdir (Oktar ve Bulduk, 1999). Bu etkileri detaylandırabilmek amacıyla meslek liselerindeki öğretmen profiliyle ilgili olarak katılımcılarda olumlu ve olumsuz görüşler alınmıştır. Olumsuz görüşlere bakıldığında en belirgin özelliğin öğretmenlerin motivasyonsuz ve mutsuz olması olarak görülmektedir. Akademik başarı elde etmede mutlu bir öğretmenler odası büyük önem taşımaktadır. Katılımcılar, bu ortamın sağlanması için öğretmenlerin görev yaptıkları okula aidiyet hissini artırılmasının ve onların ihtiyaç duydukları her konuda desteklenmesinin gerekliliğini söylemişlerdir. Olumlu görüşlere bakıldığında ise öğretmenlerin mesleki yeterliliğe sahip olduğunu dile getiren katılımcılar, bu düşünceye ek olarak fedakar öğretmenlerin sayısının az olduğunu, vurgulamışlardır. Öğretmenlerin öğrencilerin başarılı olması hususunda önemli bir unsur olduğunu Darling-Hammond (2000)'ın Amerika'daki elli eyaleti barındıran çalışmasında da görmekteyiz. Bu araştırmada öğrenci başarı düzeyiyle öğretmen kalitesi eşleşmesinde iki kategori arasında manalı bir bağ tespit edilmiştir (Akt: Kaplan ve Owings, 2003).

Meslek liselerindeki okul yönetimi profiliyle ilgili olarak katılımcılar olumlu ve olumsuz görüşler öne sürmüştür. Olumlu görüşlere bakıldığında katılımcıların önemli çoğunluğu tarafından okul yönetiminin gerekli fiziki imkanları sağlamada ve disiplinli bir okul ortamı oluşturmada önemli rol oynadığı ifade edilmiştir. Olumsuz görüşlere bakıldığında ise katılımcıların okul yönetimlerinin iletişimsizlik, hedefsizlik gibi sorunları olduğunu dile getirdiği görülmektedir. Olumsuzlukların çözülmesi adına katılımcılar çeşitli görüşler beyan edilmiştir. Bu görüşlere bakıldığında çözüm yollarının genelinin öğretmenlere değer verilmesinden geçtiği görülmektedir. Buna ek olarak okul tanıtımının önemszenmesi ve idarecilerin hizmet içi eğitimlere tabi tutulmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Katılımcılar öğrencilerin akademik başarı elde etmesinde okul yönetimine büyük görev düştüğünü belirtmiştir. Bu görüşü destekleyen çalışmalarında Bahçetepe ve Meşeci (2015) okul yönetimi- öğrenci- öğretmen iş birliğinin öğrencilerin akademik başarısını arttırdığını dile getirmişlerdir. Bir başka çalışmada da Yeşilyurt (2009) öğretmenlerin öğretim becerilerinin artması için okul yönetiminin olumlu niteliklere sahip olmasının gerekliliğini vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen ve idareciler mesleki ve teknik eğitim politikasıyla ilgili olarak birçok olumsuz eleştiride bulunmuştur. Bu görüşlerin başında eğitim programlarında çok sık değişiklik yapılması ve meslek liselerinin itibarsız hale getirilmesi

gelmektedir. Öğretmenlere gereken değerin verilmediğini düşünen katılımcılar, ayrıca ücretli öğretmenlik sisteminin eğitim-öğretim hayatını aksattığını ifade etmiştir. Siyasetin eğitim politikalarına karışmaması gerektiğini savunan katılımcılar bu sorunlar için çeşitli çözüm önerileri dile getirmiştir. Çözüm önerilerine bakıldığında öğretmenlerin de sürece katılması gerektiği fikrinin ağır bastığı görülmektedir. MEB'in meslek liselerine daha fazla ağırlık vermesi gerektiğini düşünen katılımcılar, ülkenin refah seviyesinin de meslek liselerinin gelişimi ile artacağı fikrinde bir araya gelmektedir. Demirer ve Dal (2020) eğitim yöneticileri ve meslek dersi öğretmenlerinin görüşlerini alarak gerçekleştirdikleri çalışmalarında şu görüşlere ulaşmıştır: MEB programlarda yapılan güncellemeleri ya hiç uygulayamamakta ya da uygulamada gecikmektedir. MEB hizmet içi eğitime gereken önemi vermemektedir. Meslek eğitim programlarındaki kültür derslerinin ağırlığı öğrenciler üzerinde yük oluşturmaktadır. Veliler ve öğrenciler meslek liseli olmayı biz acizlik olarak görmektedir. Bu itibarsızlık bir an evvel çözüme kavuşturulmalıdır.

5.2. Sonuç

Meslek liselerinde yaşanan akademik başarısızlık nedenleri ve çözüm önerilerine ilişkin olarak Kocaeli ilinde bulunan meslek liselerindeki veli, öğrenci, öğretmen ve okul yönetimleriyle görüşme yoluyla iletişim kurularak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

5.2.1. Meslek Liselerindeki Fiziki Sorunlara Ait Veli, Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yönetimlerinin Görüşleri

1. Katılımcıların çoğunluğu akademik başarıyı sağlamak için fiziki olanakların sağlanmasını zorunlu görmüştür.

2. Katılımcıların büyük çoğunluğu atölye sorunlarından yakınmaktadır. Atölye eksikliği bunların başında gelmektedir. Buna ek olarak atölye ortamı ve atölye malzemeleri konusunda modernleşmede geride kaldıklarını belirtmiştir. Bu sorunların çözümü için özel kuruluşlarla iş birliği yapmanın ve maddi kaynak oluşturulmasının gerekliliğini belirtmişlerdir.

3. Katılımcıların çoğunluğu kültürel ve sportif aktivitelerin yapılacağı mekanlar (spor salonu, kütüphane, konferans salonu) konusunda eksikliklerden yakınmaktadır. Ayrıca sınıf sayısının yetersizliği ve okulun konumunun uygun olmaması gibi sorunlar da öne

çıkılmaktadır. Bu eksikliklerin çözümünde ise okul binalarının daha iyi planlama ile yapılması konusunda hemfikirdirler.

5.2.2. Meslek Liselerindeki Psikolojik Sorunlara Ait Veli, Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yönetimlerinin Görüşleri

1. Pandeminin çeşitli olumsuz etkilerinde katılımcılar bir araya gelmektedir: Bu etkilerin başında devamsızlık gelmektedir. Öğrencilerde okula gelmeyi istememekte ve davranış bozuklukları da beraberinde artmıştır. Pandemiyle beraber öğrencilerde okul ve arkadaşlarına uyum sorunları yaşanmaktadır. Asosyal yaşama yönelme ve psikolojik sorunların artışı gibi sorunlara da neden olduğu noktasında katılımcıların çoğu hemfikirdir.

2. Katılımcıların çoğu öğrencilerin psikolojik sorunlarının temelini parçalanmış aile yapısına bağlamıştır. Bu temel sorunun çözümü noktasında da rehberlik yapılması, aile ziyaretleri düzenlenmesi noktasında birleşmiştir.

3. Katılımcıların çoğu öğrencilerin motivasyonunun akademik başarı elde etmek için yetersiz olduğunu bildirmiştir. Bunun yanında öğrencilerin umutsuz oldukları, ergenlik döneminden etkilendikleri ve psikolojik baskı içinde oldukları görüşlerinde katılımcılar beyanda bulunmuştur. Bu sorunların çözümü için çeşitli etkinlikler yapılmalı, rehberlik yapılmalı ve özel eğitim verilmeli önerilerinde bulunmuşlardır.

4. Katılımcıların önemli çoğunluğu öğrencilerin maddi zorluklarla baş başa kalmasının psikolojilerinde hasar bıraktığını söylemektedir. Bunun çözümü için de katılımcılar maddi destek verilmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır.

5.2.3. Meslek Liselerindeki Aileyle ilgili Sorunlara Ait Veli, Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yönetimlerinin Görüşleri

1. Katılımcıların görüşleriyle elde edilen veli profiline bakıldığında katılımcıların tamamı velilerin ilgisiz olduğunu belirtmiştir. Velilerin ilgilerini arttırmak için de onların bilinçlendirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Buna ek olarak çeşitli etkinliklerle velilerin eğitim ile olan bağı kuvvetlendirmek çözüm önerileri arasında yer almıştır.

2. Katılımcıların çoğunluğu ailelerin eğitim düzeylerini yetersiz görmektedir. Buna bir de geniş aile düzeni eklenince öğrenciler kendilerini yalnız hissetmektedirler. Bunların

çözümü için de velilerle iş birliği kurulması önerilmiştir. Ayrıca okul aile birliğinin daha etkin olmasının da mühim olduğu vurgulanmıştır.

3. Katılımcıların çoğunluğu maddi gelirin düşük olmasının da akademik başarıyı dolaylı yoldan etkilediğini düşünmektedir. Katılımcılar ev ziyaretleri yapılarak gerekli yardımların yapılmasını önermişlerdir.

4. Az sayıda katılımcı, bazı ailelerin çocuklarıyla aşırı ilgilenerek onları baskı altına aldığı belirtilmiştir. Bunun için de velilerin bilinçlendirilmesinin önemi vurgulanmıştır.

5. Katılımcıların önemli çoğunluğu ailelerdeki meslek lisesinin olumsuz algısını kırma adına da çalışmalar yapılmasını zorunlu görmektedir.

5.2.4. Meslek Liselerindeki Öğretmenle İlgili Sorunlara Ait Veli, Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yönetimlerinin Görüşleri

1. Katılımcıların görüşleriyle elde edilen öğretmen profiline bakıldığında öğretmenlerin motivasyon eksikliği yaşadığı ve mutsuz olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin motive ve mutlu edilmesinin akademik başarıyı sağlamada elzem olduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Okula aidiyet duygusunun geliştirilmesi ve yıpranma payı verilmesi olası çözümler olarak görülmektedir.

2. Katılımcıların çoğunluğu öğretmenlerin kişisel gelişime gerek duymadığını belirtmiştir. Bunun çözümü için de hizmet içi eğitimlerin kalitesinin ve sayısının artırılması gerekliliği katılımcılarca dile getirilmiştir. Denetimlerinde artmasıyla bu sorunun çözüleceği görüşü katılımcılarca beyan edilmiştir.

3. Katılımcıların önemli çoğunluğu öğretmenlerin iletişiminin zayıf olduğunu bunun da kişisel gelişimlerinin desteklenerek çözülebileceği iletmişlerdir.

4. Katılımcıların bazıları öğretmenlerin uyumsuz olduğu görüşündedir. Okula aidiyet duygusunun geliştirilmesi çözüm önerisi olarak söylenmiştir.

5.2.5. Meslek Liselerindeki Okul Yönetimiyle İlgili Sorunlara Ait Veli, Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yönetimlerinin Görüşleri

1. Katılımcıların görüşleriyle elde edilen okul yönetimi profiline bakıldığında katılımcıların iletişim zafiyeti yaşanmasını birincil sorun olarak gördüğü görülmektedir. Bunun çözümü için öğretmenlere ve öğrencilere daha fazla değer verilmesi gerekliliği

üzerinde durulmuştur. Katılımcılar hizmet içi eğitimleri bu noktada çözüm yolu olarak görmektedir.

2. Katılımcıların çoğu okul yönetiminin beklentilerin gerçekçi düzeyde olmadığını düşünmektedir. Bunun çözümü için okul yönetiminin öğretmenleri de karar sürecine katarak makul hedeflerin belirlenmesini sağlamasının gerekliliği dile getirilmiştir. Ayrıca katılımcılar okul tanıtımlarının önemszenmesi gerektiğini düşünmektedir.

3. Katılımcıların çoğu okul yönetimlerinin adil olmadığını düşünmektedir. Bu sorunun çözümü için empati kurulması önerilmiştir.

4. Katılımcıların çoğu fiziki imkanları sağlamada okul yönetimini sorumlu görmektedir Okul yönetiminin bu konuda yaşadığı sorunları çözmeye adına MEB'in gerekli bütçeyi sağlamasının gerekliliği üzerinde görüş birliğine varılmıştır.

5.2.6. Mesleki ve Teknik Eğitim Politikasıyla İlgili Sorunlara Ait Veli, Öğrenci, Öğretmen ve Okul Yönetimlerinin Görüşleri

1. Araştırmaya katılanların mesleki ve teknik eğitim politikasında gördükleri en önemli iki sorun programda sık sık güncelleme yapılması ve meslek liselerinin ve öğretmenlerin itibarsızlaştırılması olarak dikkat çekmektedir. Katılımcılar sürekli değişimden vazgeçilmesini önermişlerdir. Meslek liselerinin itibarının geri verilmesi için de çeşitli öneriler katılımcılarca dile getirilmiştir: Siyaset eğitime dahil edilmemeli, meslek liselerinin tanıtımı önemszenmeli, iş istihdamı sağlanmalı ve ücretli öğretmenlik kalkmalı.

2. Katılımcıların çoğu öğretmenlerin karar sürecinde yer almamasını eleştirmektedir. Katılımcılar öğretmenlerin de karar sürecine katılmasıyla daha uygulanabilir kararların alınacağını düşünmektedir.

3. Katılımcıların çoğu ücretli öğretmenlik sistemini yanlış bulmaktadır. Ücretli öğretmenliğin hem öğretmenliğin itibarını bozduğunu hem de alan dışı derse girme durumunu meydana getirdiğini belirtmişlerdir. Ücretli öğretmenlik sisteminin bir an önce kalkması gerektiği noktasında hemfikirdirler.

4. Katılımcıların mesleki ve teknik eğitim politikasında gördükleri sorunlardan bir başkası siyasetin eğitime dahil olmasıdır. Katılımcılar siyasi mekanizmanın eğitim-öğretim sürecine dahil olmaması gerektiğini düşünmektedir.

5. Vizyonsuzluk, mesleki ve teknik eğitim programının bir diğer sorunudur. Katılımcılara göre bölgesel bir vizyon haritası belirlenmeli. Akabinde sınıf geçme sistemi gözden geçirilmeli, gelişmiş eğitim sistemleri incelenmeli ve öğrenci kontenjanları planlı açılmalıdır.

6. Meslek liselerinin tanıtımının yeterli ölçüde yapılamaması katılımcıların yakındı noktalardan biridir. Bu eksikliğin giderilmesiyle meslek liselerine akademik manada daha başarılı öğrencilerin gelmesi sağlanmış olacaktır.

7. Meslek liselerinde mesleki yönlendirmenin doğru yapılması çok önemlidir. Katılımcılar mesleki yönlendirme eksikliğinden de bahsetmiştir. Bu eksiklikle öğrenciler ilgi ve yeteneklerine uymayan alanlarda eğitim almaktadır. Bu da akademik başarıyı doğrudan etkilemektedir. Bu sorunu ortadan kaldırmak için mesleki tanıtımlar iyi yapılmalıdır.

8. Kültür derslerinin yoğunluğu, katılımcılara göre mesleki ve teknik eğitimin ana amaçlarına uymamaktadır. Bunun çözümü için de kültür derslerinin azaltılıp uygulamalı derslerin artırılması önerisi getirilmiştir.

9. Mesleki alan çeşitliliğinin az olması katılımcılara göre olumsuz bir durum teşkil etmektedir. Daha fazla alanda eğitim verilirse çok daha başarılı bir mesleki eğitim sürecinin olacağı katılımcılarca iletilmiştir.

10. Personel temininde eksiklikler yaşanması katılımcılara göre akademik başarıyı dolaylı yönden etkilemektedir.

11. Staj döneminin kısa olması önemli sorunlardan biri olarak görülmektedir. Öğrencilerin mesleklerini iş ortamında öğrenme sürecinin daha verimli olmasını önemseyen katılımcılar staj denetimlerinin artırılmasını, staj süresinin uzatılmasını, sektörel anlaşmalar yapılmasını ve gelişmiş eğitim sistemlerinin incelenerek uygun değişikliklerin yapılmasını önermişlerdir.

5.3. Öneriler

Bu başlıkta araştırmacılar ve eğitim paydaşları için öneriler yer almaktadır.

5.3.1. Araştırmacılar için Öneriler

Araştırma bulgularına dayanarak geliştirilen öneriler şunlardır:

1. Meslek lisesi mezunlarının lise hayatı sonrası deneyimleri detaylıca araştırılabilir.
2. Meslek lisesi öğrencilerinin öğrenim gördükleri okullarından ve ailelerinden neler bekledikleri araştırılabilir.
3. Meslek liseleri son sınıf öğrencilerinin staj deneyimleri ile alakalı staj yapılan işletmelerden bilgi alınabilir.
4. Meslek lisesi öğrencilerinin eğitim gördükleri alanı seçme sebepleri ve bu karar neticesinde mutlu olup olmadıkları araştırılabilir.
5. Velilerin öğrencilerini meslek lisesinde gönderme nedenleri araştırılabilir.
6. Meslek lisesi öğrencilerinin YKS puanları araştırılabilir.
7. MEB yetkililerinden mesleki ve teknik eğitim programının hazırlanması süreciyle ilgili bilgi alınabilir.
8. Meslek lisesi ile diğer lise türleri arasında kıyaslama yapmak amacıyla diğer lise türlerinde de araştırmalar yapılarak bir kıyaslama yapılabilir.
9. Gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri araştırılabilir.

5.3.2. Eğitim Paydaşları İçin Öneriler

Araştırma bulgularına dayanarak geliştirilen öneriler şunlardır:

1. Hizmet içi eğitim programlarının nitelik ve nitelik bakımından iyileştirilmesiyle öğretmen ve okul yönetimi eksiklikleri en aza indirilebilir.
2. Meslek liselerindeki öğretmenlerin ekonomik durumlarının iyileştirilmesi adına gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
3. Meslek liselerinin bütçeleri daha iyi bir planlama güncellenmelidir.
4. Meslek liselerindeki modern çağın gerisinde kalan bina, atölye ve malzemeleri MEB'in ayıracağı ödenek ile çağa ayak uyduracak ölçüde yenilenmelidir. Buna ek olarak MEB kültürel ve sportif etkinliklerin yapılacağı mekanların her okulda bulunmasını sağlamalıdır.

5. Kamu ve özel sektörlle iş birliği yaparak uygulamalı eğitimlerin verimi arttırılmalı.
6. Her meslek lisesinin üretim yapması sağlanmalı ve teşvik edilmelidir.
7. Meslek liselerindeki öğrencilerin mezun olduklarında iş istihdamı sağlanması adına düzenlemeler yapılmalıdır.
8. Mesleki ve teknik eğitim programı modern çağa ve ülkemizin yapısına uygun şekilde güncellenmelidir.
9. Meslek lisesi öğrencilerinden kendi alanlarında üniversite eğitimi almak isteyenler için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
10. Mesleki ve teknik eğitim programı ülke genelinde yapılacak olan detaylı bir tespit çalışması sonucu yenilenmelidir.
11. Öğrencilerin psikolojik sorunlarını aşabilmesi adına gerekli tüm yöntemler devreye sokulmalıdır.
12. Akademik başarıyı sağlama amacına ulaşabilmek için veli desteği muhakkak olmalıdır. Aileleri işin içine sokmak için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
13. Öğretmenlerin ve meslek liselerinin itibarı son yıllarda giderek azalmaktadır. Değersiz görülen bir topluluktan başarı beklemek bir hayaldir. Öğretmenlerin ve meslek liselerinin itibarı geri verilmelidir.
14. Öğretmenlerin kişisel gelişimleri teşvik edilerek eğitim-öğretim sürecinin daha kaliteli ve verimli olması sağlanmalıdır.
15. Eğitim paydaşlarının okula aidiyet duygusunu sağlama adına çeşitli çalışmalar yapılmalıdır.
16. Mesleki ve teknik eğitim programı revize edilirken ülkenin dört bir yanından gelen öğretmenlerden fikirler alınmalıdır. Gerektiğinde bölgesel farklılıklar kararlara yansımalıdır.
17. Eğitim paydaşları arasındaki iletişim aksaklıkları çözüme kavuşturulmalıdır. Sıcak bir iletişim ortamı mutlu bireyleri, mutlu bireyler de başarıyı beraberinde getirecektir.

18. Mesleki ve teknik eğitim programında çok sık değişiklik yapılması çeşitli sorunları meydana getirmektedir. Girdi-çıkıı süreci tamamlanamadan yapılan değişikliklerin hiçbir yararı bulunmamaktadır. Bu yüzden sık sık değişiklik yapılmasından kaçınılmalıdır.

19. Ücretli öğretmenlik sistemi, eğitim sistemimizde var olan derin bir yaradır. Daha fazla atama yapılarak ücretli öğretmenlik kaldırılmalıdır.

20. MEB, Osmanlı zamanında olduğu gibi çok daha fazla mesleki alan açılmasını sağlamalıdır.

21. Siyasi mekanizma eğitim-öğretim sürecinin bir parçası olmamalıdır. MEB bağımsız bir bakanlık olarak çalışırca çok daha başarılı bir eğitim sistemimiz olacaktı.

KAYNAKÇA

- Ak, M. (2006). II. Meşrutiyet Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları (1908-1918). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Denizli.
- Akkutay, Ü. (1984). *Enderun Mektebi*. Gazi Üniversitesi Yayınları: Ankara.
- Akkutay, Ü. (1991). *Türkiye’de Çıraklık Eğitimi*. Erek Ofset: Ankara.
- Akyüz, Y. (1994). *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1993’e)*. Kültür Koleji Yayınları: İstanbul.
- Alkan, C., Doğan, H., ve Sezgin, İ. (1994). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi: Ankara.
- Argon, T. ve Kıyıcı, C. (2012). “İlköğretim Kurumlarında Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri”. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 80- 95.
- Bahçetepe, Ü. ve Meşeci Giorgetti, F. (2015). “Akademik Başarı ile Okul İklimi Arasındaki İlişki”. *Istanbul Journal of Innovation in Education*, 1 (3), 83-101.
- Başar, Erdoğan. (2004). *Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri (1920– 1960)*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: İstanbul.
- Başar, Hüseyin (2000). *Eğitim Denetçisi*. Pegem A Yayıncılık: Ankara.
- Başaran, İbrahim Ethem. (1999). “Türkiye’de Eğitim Sisteminin Evrimi”. F. Gök (ed.). içinde *75 Yılda Eğitim*. (s. 92). Tarih Vakfı Yayınları: İstanbul.
- Başgöz, İ. (1999). *Türkiye’nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk (Sorunlar-Çözüm Önerileri-Uygulamalar)*. Kültür Bakanlığı Yayınları: Ankara.
- Berkes, Niyazi. (2005). *Türkiye’de Çağdaşlaşma*, Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.
- Bilim, C.Y. (2002). *Türkiye’de Çağdaş Eğitim Tarihi (1734-1876)*. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.

- Bozkurt, A. and Sharma, R. C. (2020). "Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic". *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), i-vi.
- Cicioğlu, H. (1985). *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim Tarihi Gelişimi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları: Ankara.
- Creswell, J. W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. Sage Publications: California.
- Cumhuriyetin ellinci yılında esnaf ve sanatkâr*. (1973). Ankara: Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu
- Çakmak, M. (2000). "Sınıf Ortamı ve Grup Etkileşimi". L. Küçükahmet. (ed.). içinde *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. (s.27-46). Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Çelenk, S. (2003). "Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması". *İlköğretim Online*, 2 (2), 28-34.
- Cohen, L. and Manion, L. (1994). *Research Methods in Education*. Routledge and Kegan Paul: London
- Cong, S., ve Wang, X. (2012). A Perspective on Technical and Vocational Education and Training. *In Advances in Computer Science and Engineering*, 67-75 Springer: Berlin
- Dam, Hasan. (2008) "Öğrencinin Okul Başarısında Aile Faktörü". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7 (14), 75-99.
- Demir, E. ve Şen, H. Ş. (2009). "Cumhuriyet Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim" Reformları. *Ege Eğitim Dergisi*, 10 (2), 39-58.
- Demirpolat, A. ve Akça, G. (2004). "Ahilik ve Türk Sosyo-Kültürel Hayatına Katkıları". *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 15, 356-376.
- Doğın, H. (1983). "Mesleki ve Teknik Eğitimin İlkeleri ve Gelişmesi". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(1), 167-181.
- Ergin, O. N. (1939). *Türk Maârif Tarihi* (5 cilt). Osmanbey Matbaası: İstanbul.
- Ergin, O. N. (1977). *Türk Maârif Tarihi* (5 cilt). Eser Matbaası: İstanbul.
- Geçmişten Günümüze Fotoğraflarla Mesleki ve Teknik Eğitim, (2019). Ankara: MEB

- Geçer, Arif. (2001). “Türkiye’de Ortaöğretim Düzeyinde Mesleki Teknik Eğitim Mezunlarının İstihdamı ve Verimliliği”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi: Eskişehir.
- Geçmişten Günümüze Fotoğraflarla Mesleki ve Teknik Eğitim, (2019). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı (MEB).
- Grix, J. (2010). *The Foundations Of Research*. Palgrave Macmillan: London.
- Güran, T. (1997). *Osmanlı Devleti’nin İlk İstatistik Yıllığı 1897* (5 cilt). DİE Tarih İstatistikleri Dizisi. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası: Ankara.
- Gürata, M. (1975). *Unutulan Adetlerimiz ve Loncalar*. Tisa Matbaacılık Sanayi: Ankara.
- Gürtan, K. (1982). *İstatistik ve Araştırma Metodları*. İstanbul Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Hatch, J. A. (2002). *Doing qualitative research in education settings*. Suny Press: New York
- İstiklal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin Tarihçesi (2021) Erişim Adresi: https://imtal.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/55/18/969345/dosyalar/2021_07/14141108_YMTAL_TARYHY.pdf.
- Kaplan, A., Öztürk, M. & Ertör, E. (2013). “Aile Ziyaretlerinin Öğrencilerin Okuluna ve Ailesine Yönelik Tutumuna Etkisi”. *Milli Eğitim Dergisi*, 43 (200), 189-199.
- Kaplan, L.S. and Owings, W.A. (2002). “Enhancing Teaching Quality”. *Phi Delta Kappa Fastbacks*, 499, 3-44.
- Kartal, Ö. (2016). “Erken Cumhuriyet Döneminde Yabancı Uzman Raporlarına Göre Türk Ezbercilik Sorunu”. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 3 (1) , 42-59.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (32. Basım). Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Kaşgarlı, M. (1970). *Divan-ı Lüga’it Türk* (4 Cilt). Türk Dil Kurumu: Ankara.
- Kılıç, A. (2007) Türkiye’de Orta Mesleki Teknik Eğitim ve İstihdam İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

- Kılıç, E. (1968). *Türkiye’de Halk Eğitimi Başlangıçtan Bugüne Kadar*. Milli Eğitim Basım Evi: Ankara.
- Kılınç, M. (2012). “Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitimi Şekillendiren Eğitim Kurumlarından Ahilik, Gedik, Lonca, Enderun Mektebi’nin Tarihi Gelişimleri”. *Vocational Education*, 7 (4), 63-73.
- Kish, L. (1965). *Survey Sampling*. John Wiley Inc.: New York.
- Koçer, H.A. (1987). *Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu (1773–1923)*. Uzman Yayınları: Ankara.
- Koçer, H.A. (1991). *Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773–1923)*. MEB Yayınları: İstanbul.
- Koçer H.A. (1960). *Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Problemi (1848-1967)*. Yargıçoğlu Matbaası: Ankara.
- Krefting, L. (1991). “Rigor in qualitative research: the assesment of trustworthiness”. *The American Journal Of Occupational*, 45 (3), 214-222.
- Kutluk, H. (1948). *Türk Ormancılığı ile İlgili Tarihî Vesikalar 893-1339 (1487-1923)*. T.C. Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları: İstanbul.
- Labuschagne, A. (2003). Qualitative research: Airy fairy or fundamental? *The Qualitative Report*, 8(1).
- Marczyk, G., DeMatteo, D., & Festinger, D. (2005). *Essentials Of Research Design And Methodology*. John Wiley & Sons Inc.: New York
- MEB (2012). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019-2020*. Erişim: 6 Aralık 2012, <https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>.
- MEB (2018). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü*. Erişim:13 Kasım 2018, <https://mtegm.meb.gov.tr/www/turkiyede-mesleki-ve-teknik-egitimin-gorunumu-raporu-yayimlandi/icerik/2203>.
- Meslek Ahlakı ve Ahilik* (2006). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı (MEB).

- Rose, P., Beeby, J. & Parker, D. (1995) Academic rigour in the lived experience of researchers using phenomenological methods in nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 21 (6), 1123-1129
- Uçkaç, K. (2021). “Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinde Covid-19 Pandemi Sürecine Bağlı Uzaktan Eğitimin Öğrenci Duygu ve Davranışları Üzerindeki Etkileri”. *Sağlık Bilimlerinde Eğitim Dergisi*, 3 (1), 34-44.
- OECD.stat, Education and Training, 2015.
- Oktar, İ. ve Bulduk, S. (1999). “Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öğretmenlik Davranışlarının Değerlendirilmesi”. *Milli Eğitim Dergisi*, 142, 66–69
- Okumuş, E. (1999). *Türkiye'nin Laikleşme Süresinde Tanzimat*. İnsan Yayınları: İstanbul.
- Özalp, R. (Derleyen). (1982). *Milli Eğitimle İlgili Mevzuat (1857–1923)*, Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi: İstanbul.
- Özalp, R. (1961). “Türkiye’de Yüz Yıllık Mesleki ve Teknik Öğretim”. *Mesleki ve Teknik Öğretim 100. Yıl özel sayısı*, s.104.
- Özalp, R. ve Ataünel A. (1983). “Milli Eğitimde Kongreler ve Şuralar”. MEB (ed.). içinde *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*, MEB Yayınları: İstanbul.
- Özgüven, E. (1987). “Ülkemizin Üst Düzey Teknisyen İhtiyacı ve Eğitimi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 190-202.
- Özyılmaz, Ö. (2013). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Sorunları ve Çözüm Arayışları (4. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sakaoğlu, N. (1991) *Osmanlı Eğitim Tarihi*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şahinkesen, A. (1982). “Atatürkçü Düşün Sisteminde Mesleki ve Teknik Eğitim”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15(1), s. 411.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage: London
- Tabakoğlu, Ahmet. (2003). *Türk İktisat Tarihi*, Dergâh Yayınları: İstanbul.

- Tekeli, İ. ve İlkin, S. (1993). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü*. Türk Tarih Kurumu Yayını: Ankara.
- Topdemir, H. G. (ed.). (2001). *Türk Düşünce Tarihi*. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları: Ankara.
- Turan, K. (1996). *Ahilikten Günümüze Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihi Gelişimi*. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları: İstanbul.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü (2017). "Sanayinin İhtiyaç Duyduğu İşgücü Nitelikleri Raporu". Erişim: 04.05.2019.
- Ünal, L. I. (1996), "Eğitim ve Yetiştirme Ekonomisi". Epar: Ankara.
- Van Manen, M. (2007). Phenomenology of practice. *Phenomenology & Practice*, 1 (1), 11-30
- Yeşilyurt, E. (2009). "Teachers' Perceptions On The Effect Of School Culture On Teaching Success (Sample Of Elazığ City)". *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 195-214.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9.Baskı). Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Yıldız, H. D. (1993). *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi* (14 cilt). Çağ Yayınları: İstanbul.
- Yılmaz, S. (2010). *Ticaret Meslek Ve Anadolu Ticaret Meslek Liselerinin Kuruluş Amaçlarına Hizmet Derecesinin Değerlendirilmesi*. MEB: Ankara.
- Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, CS. And Ho, RC. (2020). "Immediate psychological responses and associated factors during the initialstage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) Epidemic among the general population in China". *Int J Environ Res Public Health*, 17 (5). doi: 10.3390/ijerph17051729.
- 2019-2023 Stratejik Planı. (2019). Kocaeli: Kocaeli Milli Eğitim Müdürlüğü.

EKLER

EK 1: GÖRÜŞME FORMU

GÖRÜŞME FORMU

Merhaba ben Mazhar Altuğ

Körfez Mustafa Kemal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Meslek liselerindeki akademik başarı sorunlarını ve bunların olası çözümlerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapıyorum. Bu araştırmanın diğer araştırmacılara ve tüm eğitim paydaşlarına ışık tutacağını ümit ediyorum.

Bu araştırma için meslek liselerinde görev yapmakta olan idareciler, öğretmenler ve bu okullarda okuyan öğrenci ve onların velileri ile görüşmeler yapıyorum. Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacaktır.

Görüşmenin bir saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bu sayede hem zaman kazanmış olacağız hem de aktaracağınız değerli görüşlerin hiçbirini kaçırmamış olacağım.

Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden çok teşekkür ederim. Görüşmeye başlamadan önce sizin bana sormak istediğiniz bir soru varsa önce bunu yanıtlamak isterim. İzin verirseniz sorularıma başlamak isterim.

SORULAR

DEMOGRAFİK SORULAR

1. Hangi okulda görev yapmaktasınız? / Hangi okulda okumaktasınız? / Çocuğunuz hangi okulda okumaktadır?
2. Okulunuzda kaç yıldır görev yapmaktasınız? / Kaçınıcı sınıfta okuyorsun? / Çocuğunuz kaçınıcı sınıfta okuyor?
3. Hangi üniversiteden mezunsunuz? (Öğretmenler) / Tahsiliniz nedir? (Veliler)
4. Yaşınızı öğrenebilir miyim?

GÖRÜŞME SORULARI

1. Okulun fiziki şartlarının meslek liselerindeki öğrencilerin başarılarına etkisine ilişkin

a) Öğretmen b) Öğrenci c) Veli d) Okul yönetiminin görüşleri nelerdir?

1.1. Görev yaptığın okulda fiziki imkanlar yeterli midir?

1.2. Fiziki sorunları ortadan kaldırmak için neler yapılmalıdır?

2. Psikolojik etkenlerin meslek liselerindeki başarıya etkisine ilişkin

a) Öğretmen b) Öğrenci c) Veli d) Okul yönetiminin görüşleri nelerdir?

2.1. Pandemiyle birlikte psikolojik sorunlarda ne gibi bir değişim oldu?

2.2. Okulunuzdaki psikolojik etkenleri değerlendiriniz.

2.3. Psikolojik sorunların giderilmesi için neler yapılmalıdır?

3. Eğitim paydaşlarından ailenin meslek liselerindeki başarıya etkisine ilişkin

a) Öğretmen b) Öğrenci c) Veli d) Okul yönetiminin görüşleri nelerdir?

3.1. Okulunuzdaki veli profili nasıldır?

3.2. Ailenin etkisiyle yaşanan sorunları çözmek adına neler yapılabilir?

4. Eğitim paydaşlarından öğretmenin meslek liselerindeki başarıya etkisine ilişkin

a) Öğretmen b) Öğrenci c) Veli d) Okul yönetiminin görüşleri nelerdir?

4.1. Okulunuzdaki öğretmen profili nasıldır?

4.2. Öğretmenin etkisiyle yaşanan sorunları çözmek adına neler yapılabilir?

5. Eğitim paydaşlarından okul yönetiminin meslek liselerindeki başarıya etkisine ilişkin

a) Öğretmen b) Öğrenci c) Veli d) Okul yönetiminin görüşleri nelerdir?

5.1. Okulunuzdaki okul yönetimini değerlendiriniz.

5.2. Okul yönetiminin etkisiyle yaşanan sorunları çözmek adına neler yapılabilir?

6. Mesleki eğitim politikasının meslek liselerindeki başarıya etkisine ilişkin

a) Öğretmen b) Öğrenci c) Veli d) Okul yönetiminin görüşleri nelerdir?

6.1. Mesleki eğitim politikasının etkisiyle yaşanan sorunları çözmek adına neler yapılabilir?

EK 2: BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM METNİ

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM METNİ

Sizi Mazhar Altuğ tarafından yürütülen “Meslek Liselerindeki Akademik Başarı Sorunları ve Bunların Olası Çözümleri” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı meslek liselerindeki öğrenci başarılarını etkileyen faktörleri ortaya koymak ve çözüm önerileri getirmektir. Araştırmada sizden tahminen 1 saat ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 20 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptir. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

-
- Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.
- Araştırmaya katılmayı kabul etmiyorum.

EK 3: VELİ ONAM FORMU

VELİ ONAM FORMU

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “Meslek Liselerindeki Akademik Başarı Sorunları ve Bunların Olası Çözümleri” adıyla, 15.05.2021-01.01.2022 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Meslek liselerindeki akademik başarı sorunlarını ortaya koyduktan sonra bunların olası çözümlerini sunmaktır.

Araştırma Uygulaması: Gözlem şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Görüşme çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir. Ayrıca ses kaydı vb. dokümanlar arşivlenmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Mazhar ALTUĞ

İletişim bilgileri :

*Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi
.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum.
(Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).*

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

EK 4: MİLLİ EĞİTİM ONAYI

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-99332089-605.01-31800260
Konu : : Araştırma İzni
(Mazhar ALTUĞ)

14/09/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin 27.05.2021 tarih ve 2100075434 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi yüksek lisans öğrencisi Mazhar ALTUĞ'un " Meslek Liselerindeki Akademik Başarı ve Bunların Olası Çözümleri(Kocaeli İli Örneği)" konulu araştırma çalışmasını ilimiz Ortaöğretim- Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında uygulama talebi, Üniversitenin ilgi yazıları ile bildirilmektedir.

Adı geçen söz konusu çalışmasına esas olmak üzere, ekte sunulan çalışmayı ilimiz Ortaöğretim- Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında uygulama talebi komisyonumuzca uygun görülmüş olup, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa ve yürürlükteki diğer tüm düzenlemelerde belirtilen hüküm, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili okul, ilçe millî eğitim müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere, gönüllülük esasına göre, anket çalışmasının ilçe Millî Eğitim Müdürlükleri ve Okul Müdürlüklerinin denetimi, gözetimi ve sorumluluğunda yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.